

<https://jas.ui.ac.ir/?lang=en>

Journal of Applied Sociology

E-ISSN: 2322-343X

Vol. 37, Issue 4, No.104, 2026, pp 49-72

Received: 21.12.2025 Accepted: 16.05.2026

Research Paper

Formative Fluidity: A Contextual Exploration of Ekīp Identity among Youth in the City of Yazd

Bahar Amini Lari

Ph.D. student of Economic Sociology and Development, Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, University of Yazd, Yazd, Iran
bahar.a.org@gmail.com

Ali Ruhani

Associate professor of Sociology, Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, University of Yazd, Yazd, Iran
aliruhani@yazd.ac.ir

Fariba Seddighi

Assistant professor, Department of Demography and Anthropology, Faculty of Social Sciences, University of Yazd, Yazd, Iran
seddighi.fariba@yazd.ac.ir

Introduction

The present study focused on the phenomenon of "ekip life" among young people in the city of Yazd and sought to understand how ekip identity was formed, as well as how it shaped the individual and collective experiences of youth. Although friendship groups have always existed in human societies, in recent years—particularly within the context of cultural, social, generational, and communicative transformations—a new form of friendship has emerged among young people, which this article referred to as "ekip". An ekip is not merely a simple circle of friends; rather, it is a dynamic, fluid, and multilayered social field, in which young people experience, redefine, and reconstruct their relationships, values, identities, roles, and lifestyles. The central problem of this article was to examine how ekip identity was formed among young people in Yazd and identify the factors contributing to its formation, transformation, continuity, or collapse. The authors demonstrated that while ekips provide opportunities for belonging, intimacy, support, interaction, and shared experiences, they are also characterized by internal instability. Ekip relationships are often not based on fixed boundaries, stable commitments, or formal structures. Instead, they are shaped through flexible, elective, emotional, and sometimes fragile bonds. Consequently, ekip identity is not a fixed or predetermined identity; rather, it is gradually constructed through everyday interactions, cultural encounters, collective goals, class differences, gender relations, and shared experiences. The significance of this study lay in the fact that the existing literature had mostly focused on friendship, the quality of friendship relations, or peer groups, while paying limited attention to ekip as an independent social phenomenon. Accordingly, this article attempted to examine ekip not merely as a form of friendship, but as an emerging mode of youth life, communicative action, everyday resistance, and a field of identity formation.

Materials & Methods

This study was conducted using a qualitative approach within an interpretive paradigm. Since the aim of the research was to gain an in-depth understanding of the meanings, experiences, and interpretations of young people regarding ekip life, the authors employed the systematic grounded theory method. This approach allowed theory to emerge not from pre-existing assumptions, but from field data and the lived experiences of participants. Data were collected through in-depth, semi-structured interviews. Participants included 25 young people from the city of Yazd, who had experience of membership in

friendship ekips. They were selected through purposive and theoretical sampling in order to capture a diverse range of ekip experiences. The inclusion criteria consisted of having at least one year of experience in ekip life, membership in a group with at least 4 members, and awareness of one's position as an ekip member. Participants were between 20 and 30 years old and varied in terms of gender, occupation, educational background, and length of ekip membership. The interview process continued until theoretical saturation was reached—that is, until new interviews no longer generated additional concepts or categories. Interviews were conducted in settings,

* Corresponding author

Amini Lari, B., Ruhani, A., & Seddighi, F. (2026). Formative fluidity: A contextual exploration of ekīp identity among youth in the city of Yazd. *Journal of Applied Sociology*, 37(4), 49-72. <https://doi.org/10.22108/jas.2026.147847.2752>

2322-343x / © University of Isfahan

This is an open access article under the CC BY-NC-ND/4.0/ License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

<https://doi.org/10.22108/jas.2026.147847.2752>

such as universities, cafés, co-working spaces, and green areas, with each interview lasting between 30 minutes and 2 and a half hours. Data analysis was carried out simultaneously with data collection; in other words, the findings from each interview helped guide the focus of subsequent interviews. Data were analyzed through 3 stages of coding: open coding, axial coding, and selective coding. In the open coding stage, interview texts were examined line by line, and initial concepts were extracted. In the axial coding stage, similar concepts were organized into subcategories and main categories. Finally, in the selective coding stage, the main categories were integrated around a core category. This analytical process resulted in the extraction of 698 concepts, 47 subcategories, and 14 main categories, which ultimately led to the identification of the core category: "ekip identity: formative fluidity".

Discussion of Results & Conclusion

The findings of the study indicated that ekip life among young people was a multidimensional, unstable, transformative, and yet meaningful experience. The most important conclusion of the research was that ekip identity was not a fixed identity, but rather an identity in the process of becoming. This identity was shaped over time through members' interactions, evolving goals, the entry and exit of individuals, value encounters, gender and class differences, and shared experiences. One of the major categories identified in the study was "relational fluidity". Ekip often began with a group of friends, but their membership composition changed over time. Some individuals left, new members entered, and sometimes the ekip split into smaller groups. This fluidity, on the one hand, provided young people with freedom and the possibility of choice; on the other hand, it might create a sense of instability, lack of belonging, and identity uncertainty.

Another important category was the "emergent phenomenon" of the ekip. The article showed that the ekip was still a phenomenon in the process of being normalized within Iranian society and, for this reason, faced misunderstandings, cultural judgments, and social resistance. From the perspective of young people, ekips were spaces for friendship, experience, support, and self-expression. However, from the perspective of some segments of society, they might be perceived as unstable, informal, or even threatening.

The findings also showed that ekips were formed through specific "processes of formation". These processes included the development of common goals, gradual transformation of those goals, merging of ekips, creation of subgroups, and even fragmentation caused by differences in objectives. Therefore,

an ekip was not a complete and pre-existing structure; rather, it was constructed and reconstructed over time.

Another significant finding concerned the tension between individual life and ekip life. While young people were interested in participating in ekips, they had to balance their personal, family, educational, or occupational responsibilities with their ekip relationships. This balance was inherently unstable and might be disrupted by personal problems or changing life priorities. The article further demonstrated that ekips provided a context for value and behavioral convergence. Through everyday interaction, shared language, common experiences, and generational proximity, members developed mutual understanding. At the same time, ekips might also produce conformity, suppress certain individual thoughts, and encourage obedience to reference figures. Some members gained a central position due to charisma, experience, appearance, social status, or symbolic power, thereby influencing group decisions and lifestyles.

Another important finding was the role of ekips in identity encounters. The ekip was a space in which individuals navigated between their real self, performative self, and ideal self. Some individuals felt more comfortable expressing their real selves within the ekip, while others attempted to present a more desirable image of themselves. For this reason, the ekip could function both as a site of self-knowledge and personal growth and as a space of pressure to conform to group expectations. The results also pointed to the de-gendering and stereotype-disrupting functions of ekips. Participation in diverse ekips exposed young people to individuals from different genders, classes, cultures, and lifestyles, encouraging them to reconsider some of their prior assumptions. In this sense, the ekip could serve as a space for reducing stereotypes, increasing flexibility, and expanding social experience.

In conclusion, the study argued that the ekip was not a fixed group, but rather a fluid field for redefining identity, relationships, and belonging. Ekip identity was formed through instability, interaction, difference, resistance, and everyday experiences. Therefore, the concept of "formative fluidity" effectively captured the idea that the ekip is always in the process of formation, and that young people's identities within it are constructed gradually, relationally, and in unstable ways.

Keywords: Ekip Life, Ekip Identity, Formative Fluidity, Youth, Friendship, Grounded Theory, Yazd, Social Relations, Youth Identity, Youth Culture.

مقاله پژوهشی

سیالیت تکوینی، مطالعه‌ای کیفی از هویت اکیپی در میان جوانان شهر یزد

بهار امینی لاری، دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد ایران

bahar.a.org@gmail.com

علی روحانی ^{id}، دانشیار، گروه جامعه‌شناسی دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران

aliruhani@yazd.ac.ir

فریبا صدیقی، استادیار، گروه جمعیت‌شناسی-مردم‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران

seddighi.fariba@yazd.ac.ir

چکیده

گروه‌های دوستی از دیرباز در جوامع وجود داشته‌اند؛ اما در بستر تحولات فرهنگی و اجتماعی، امروزه زندگی اکیپی به‌عنوان یکی از اشکال دوستی و به‌مثابه یکی از پدیده‌های نوظهور در زیست جوانان مطرح شده است. مسئله اصلی پژوهش حاضر فهم چگونگی شکل‌گیری هویت اکیپی در میان جوانان یزدی است؛ بر این اساس مطالعه حاضر با استفاده از پارادایم تفسیری، رویکرد کیفی و با روش نظریه زمینه‌ای سیستماتیک انجام شده است. داده‌های این مطالعه از طریق مصاحبه‌های عمیق گردآوری شده است؛ به این منظور، ۲۵ نفر از جوانان عضو اکیپ‌ها در شهر یزد با نمونه‌گیری نظری و هدفمند انتخاب شده و در این زمینه با آنها مصاحبه‌های عمیق صورت گرفته است. فرایند نمونه‌گیری تا مرحله اشباع داده‌ها ادامه پیدا کرده و داده‌های گردآوری‌شده با استفاده از کدگذاری باز، محوری و گزینشی تحلیل شده است. در این مسیر یافته‌های مطالعه حاضر در قالب ۱۴ مقوله اصلی از جمله ۱. سیالیت روابط، ۲. پدیده نوظهور، ۳. فرایندهای تکوین اکیپ، ۴. تعادل ناپایدار بین زندگی فردی و اکیپ، ۵. همگرایی ارزشی - رفتاری، و ۶. کارکردهای جنسیت‌زدایانه پدیدار شده‌اند. مقوله‌های ذکرشده در نهایت مقوله هسته «هویت اکیپی: سیالیت تکوینی» را ساختند؛ در نهایت با توجه به یافته‌ها و مقولات برساخت‌شده، مدل پارادایمی و نظریه تجربی مطالعه تدوین و ارائه شد. یافته‌های این پژوهش روشن ساخت که تجربه زندگی اکیپی با فراز و نشیب‌های زیادی همراه است. درواقع فرایند هویت‌یابی جوانان در اکیپ‌ها، فرایندی سیال است که در بستر برخوردی فرهنگی، اهداف جمعی، تعاملات گروهی، روابط کلیشه‌زدا و تکامل تدریجی اکیپ‌ها شکل می‌گیرد؛ از این رو بر ایند این مقولات نشان داد که اکیپ نه ساختاری ثابت، میدانی سیال است که در آن جوانان هویت خود و روابط با دیگران را بازتعریف می‌کنند.

واژه‌های کلیدی: زندگی اکیپی، سیالیت، هویت، جوانان، نظریه زمینه‌ای، یزد.

* نویسنده مسؤول:

امینی لاری، بهار، روحانی، علی و صدیقی، فریبا. (۱۴۰۵). سیالیت تکوینی، کاوشی زمینه‌ای از هویت اکیپی در میان جوانان شهر یزد، جامعه‌شناسی کاربردی، ۳۷(۴)، ۴۹-۷۲.

<https://doi.org/10.22108/jas.2026.147847.2752>

مقدمه

تعاملات و پیوندهای دوستی در بین جوانان به‌طور مداوم و همگام با تغییرات مختلف در حال تحول است. همسویی تغییرات فردی با تغییرات جهان اجتماعی، ابعاد مختلف زندگی جوانان از جمله پدیده دوستی و تعاملات دوستانه را دستخوش دگرگونی کرده است. در واقع عوامل اجتماعی، تحولات فرهنگی، تغییرات اقتصادی و سیاسی، و دسترسی گسترده به فناوری‌های ارتباطی امکان تجربه انواع مختلفی از روابط دوستانه را برای جوانان فراهم کرده است. این شرایط موجب می‌شود که روابط دوستانه نه تنها از لحاظ ساختار، از لحاظ محتوا و کیفیت نیز دگرگون شود؛ بر همین اساس، امروزه دوستی در بین جوانان صورتی متفاوت پذیرفته و با دوستی به مفهوم کلاسیک آن، فاصله زیادی گرفته است (Turtle, 2011). امروزه دوستی در بین جوانان، بیش از آنکه متعلق به پیوند با افراد همسان باشد، بر تمایزها نیز استوار است و از محدوده شباهت‌ها فراتر رفته است (Ramos et al., 2024).

علاوه بر تغییرات صورت گرفته در زمینه کیفیت دوستی‌ها، امروزه برقراری روابط دوستانه در ابعاد وسیع‌تری شکل می‌گیرد و محدود به کمیت مشخصی نیست. در طی این مسیر، دوستی‌هایی که با استحکام و با تأکید بر مرزهای مشخص شکل می‌گرفت، به تدریج دارای شیرازه‌ای معلق شد (باومن، ۱۳۸۴). در این فرایند، به تدریج روابط دوستانه در میان جوانان از سطوح خرد و روابط دونفره فراتر رفته و به سوی شبکه‌ها و جمع‌های دوستانه گسترش یافته است. در این شرایط روابط دوستانه به تدریج ماهیتی جمعی پیدا کرده است. این تغییرات به شکل‌گیری پدیده دوستی در بطن گروه‌های متنوع منجر شده است. در این مرحله از تعامل و جست‌وجوی هویت فردی که عموماً مستقل از نظارت والدین شکل می‌گیرد، فضایی برای وارد شدن به گروه‌های همسالان و الگوگیری و تأثیرپذیری از گروه‌های دوستانه ایجاد می‌شود (Laursen & Veenstra, 2021). در پاسخ به جدایی ارزشی و نسلی از والدین، جوانان در این دوران به گروه‌های مختلف دوستانه وارد می‌شوند و با گروه‌های

اجتماعی متنوع تعامل می‌کنند. تعاملات روزافزون آنها در قالب روابط دوستانه به این منجر می‌شود تا جوانان که در سنین خاص هویت‌یابی هستند، مسیر شکل‌گیری شخصیت خود را منطبق بر خواسته‌ها و تمایلات دوستانشان شکل دهند. در این صورت تعاملات و روابط دوستانه جمعی، فرصت‌های تازه‌ای را برای هویت‌یابی، یادگیری نقش‌های اجتماعی و تجربه احساس تعلق فراهم می‌آورد. این حلقه‌ها و شبکه‌های دوستانه به تدریج هویت متمایزی می‌بابد و به خرده‌فرهنگ‌هایی کوچک، اما مؤثر تبدیل می‌شود (Tarrant et al., 2001).

در چنین بستری با ایجاد تحولات گوناگون در زمینه دوستی، پدیده‌ای نوین در روابط دوستانه جوانان شکل می‌گیرد. این تغییرات زمینه را برای ظهور پدیده اکیپ به عنوان شکل ویژه و جدیدی از روابط دوستانه فراهم می‌کند. امروزه از دوستی‌ها و تعاملات درون‌گروهی، به عنوان روابط اکیپی سخن گفته می‌شود. اکیپ‌ها را می‌توان صورت تکامل یافته و سازمان‌یافته حلقه‌های دوستانه دانست. اکیپ‌ها که صور تغییر یافته و گسترده‌تر روابط دوستانه است، امروزه به اشکال مختلفی در بین جوانان ساخته می‌شود. الگوی شکل‌گیری اکیپ‌ها شامل چند مرحله است که در طی این مراحل تمام اعضای درون اکیپ مشارکت دارند. اکیپ‌ها متشکل از اعضای است که علائق، باورها، ارزش‌ها، شخصیت‌ها و اهداف یکسان یا حتی متمایزی دارند (Gruman, 2017). در آغاز برای شکل‌گیری اکیپ‌ها، اعضای اکیپ که عموماً جوانان یا نوجوانان هستند، به صورت غیررسمی در محیط‌های گوناگون با یکدیگر آشنا می‌شوند و گروهی را تشکیل می‌دهند. با تشکیل اکیپ‌ها به تدریج، هرکدام از افراد درون اکیپ نقش‌هایی را می‌پذیرند. در مسیر تعیین نقش‌ها مسئله هنجارسازی در اکیپ مطرح می‌شود. در طی این فرایند تمامی افراد نقش‌های یکدیگر و هویت اکیپ را می‌پذیرند. با پذیرش نقش‌ها، ایجاد تعاملات و هویت‌سازی، هر اکیپی دارای خرده‌فرهنگی خاص می‌شود که آن را از سایر اکیپ‌ها و گروه‌های دوستی متمایز می‌کند (Tuckman 1965 cited in Vaida & Serban, 2021).

در این صورت اکیپ برخلاف روابط دوستانه سستی، ساختاری متشکل از تعاملات جمعی، خرده فرهنگ مشترک، پذیرش ناهمسانی و شبکه پشتیبانی متقابل است؛ به عبارت دیگر، اکیپ‌ها به عنوان گروه‌های اجتماعی به نیازهای روانی، اجتماعی، تفریحی و فراغتی جوانان پاسخ می‌دهند؛ به همین دلیل در عصر معاصر، جوانان بخش عمده‌ای از روابط خود را در قالب گروه‌های دوستانه و اکیپ‌ها تجربه می‌کنند. درواقع اکیپ‌ها به جوانان این فرصت را می‌دهند تا مهارت‌های اجتماعی، تجربه‌های گوناگون و سبک‌های مختلف زندگی را تجربه و کسب کنند و رفتارهای خود را در فضایی تعاملی با دوستان شناسایی و آزمایش کنند؛ با این حال با وجود اینکه جوانان تشکیل دهنده اکیپ‌ها هستند و به صورت آگاهانه و ارادی در این اکیپ‌ها حضور دارند، این گروه‌ها به نوبه خود تأثیرات چشمگیری بر زندگی جوانان بر جای می‌گذارند (Peretz et al., 2021).

در جامعه امروز، تعاملات جریان یافته در زندگی اکیپی و تبادل‌های میان فردی بر هویت جوانان و مسیر شکل‌گیری شخصیت آنان اثرگذار است. با وجود تعامل و تلاقی فردیت‌ها، جغرافیای هر اکیپ دارای مرزهایی شناور و هویت‌هایی سیال است؛ به طوری که جوانان متعلق به اکیپ مدام با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند، اما بنیان این روابط سست و ناهموار است. درواقع در این اکیپ‌ها تعهد و وابستگی دائمی وجود ندارد و جوانان درعین حال که زمان بسیار زیادی از زندگی خود را به اکیپ و دوستانشان اختصاص می‌دهند، از پیوند دائمی با آنها هراسان هستند. چنانچه باومن (۱۳۸۴) اشاره می‌کند که افراد جامعه مدرن دارای مهارت گروه‌یابی، اما فاقد استعداد حفاظت از آن هستند. به بیانی دیگر افراد در دنیای مدرن محتاج ایجاد رابطه و تعامل بوده، اما از هرگونه پیوند دائمی و همیشگی بی‌مناک‌اند (باومن، ۱۳۸۴). به دلیل سیالیت پیوندهای اکیپی، جوانان قادر به تثبیت هویت خود در گروه نیستند و هویتی شناور پیدا می‌کنند. این تلاطم هویتی و دگرگونی ارزشی در بین جوانان، آنها را با هویتی چندگانه و

مسیری نامشخص روبه‌رو می‌کند. درواقع عدم وجود پیوندهای همیشگی در اکیپ، زمینه‌ساز ایجاد آسیب‌های اجتماعی و فردی فراوانی برای جوانان می‌شود (Oseikofi, 2012).

جوانان در چارچوب این روابط وارد زندگی جمعی مشترکی می‌شوند که روزمرگی‌های خود را با دیگرانی نزدیک و به بیانی دیگر غریبه‌هایی آشنا به اشتراک می‌گذارند؛ به همین دلیل اکیپ‌ها نقش بسزایی در ایجاد فرصت‌ها و اشاعه محدودیت‌ها ایفا می‌کنند. بسیاری از جوانان با ایفای نقش در اکیپ‌ها و تشویق‌های دوستانشان با بسیاری از ناهنجاری‌های رفتاری و اجتماعی آشنا می‌شوند. مطالعات نشان داده است که ۷۵٪ از جوانان به دلیل حضور در گروه‌های همسالان، رفتارهای پرخطر را تجربه می‌کنند. در چنین شرایطی، هنجارهای گروهی و الگوبرداری از رفتار دوستان و همسالان، نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌گیری انتخاب‌های مخاطره‌آمیز ایفا می‌کند (ابراهیمی و همکاران، ۱۴۰۱). با این تفاسیر حضور جوانان در اکیپ‌ها تعاملات اجتماعی آنها را شکل می‌دهد و بر فرایند هویت‌یابی آنها در دوره جوانی اثرگذار است؛ به عبارتی دیگر تحول مداوم روابط در اکیپ‌ها، فرصت‌ها و چالش‌های هویتی متعددی برای اعضای اکیپ ایجاد می‌کند.

ادبیات حوزه دوستی و در معنای خاص آن اکیپ از گستردگی کافی برخوردار نیست. پژوهشگران سابق عمدتاً مفهوم دوستی را از اکیپ مجزا کرده‌اند و تنها به بررسی پدیده دوستی از جنبه خرد پرداخته‌اند؛ اما نکته حائز اهمیت این است که به اکیپ به عنوان مفهومی برساختی در دنیای مدرن، تا پیش از این پژوهش توجه نشده و از زوایای اجتماعی فهم و بررسی نشده است. باتوجه به اهمیت مقوله دوستی و تأثیر اکیپ‌های دوستانه بر جنبه‌های هویتی، اجتماعی و روانی جوانان، ضروری است تا این پدیده اجتماعی از ابعاد گوناگون بررسی و مطالعه شود و در این زمینه مطالعات و پژوهش‌هایی کافی انجام گیرد؛ بر همین اساس مسئله اصلی پژوهش حاضر فهم چگونگی شکل‌گیری هویت اکیپی در میان جوانان یزدی است.

چارچوب مفهومی

انجام پژوهش علمی محصول همکاری و تبادل دانش میان پژوهشگران گوناگون است؛ بر این اساس در این بخش مرور گزیده‌ای بر پیشینه‌های تجربی و نظریه‌های مرتبط با موضوع مورد مطالعه انجام شده است. این امر برای حصول به حساسیت نظری و درک ژرف‌تر پدیده مورد مطالعه صورت می‌گیرد.

رزمپور (۱۴۰۳) در مقاله‌ای اهمیت دوستی و نقش آن را در رشد عاطفی، اجتماعی و تحصیلی نوجوانان و تأثیرات مثبت و منفی آن را بررسی کرده است. یافته‌ها نشان داد که دوستان خوب باعث کاهش احساس اضطراب و تنهایی، تقویت مهارت‌های اجتماعی، افزایش اعتمادبه‌نفس و انگیزه برای پیشرفت می‌شوند. رقیبی و همکاران (۱۳۹۶) در مطالعه‌ای ارتباط بین ملاک‌های دوستی و کیفیت دوستی را با سبک‌های هویت در بین نوجوانان بررسی کرده‌اند. نتایج نشان داد که از نگاه دختران و پسران نوجوان، ملاک‌های فیزیکی، روانی و اجتماعی در انتخاب دوست اهمیت زیادی دارد. دلاور و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهشی اهداف، انتظارات و تجارب کسب‌شده در رابطه‌های دوستی بین جوانان را در شهر شیراز بررسی کرده‌اند. نتایج به‌دست‌آمده از این پژوهش حاکی از آن است که اهداف (عقلانی، احساسی و جنسی) و انتظارات (فردی، اجتماعی و جنسی) با میزان تجارب کسب‌شده رابطه معناداری دارد.

علوی‌پور و بحرانی (۱۳۸۸) در مقاله‌ای مفهوم دوستی را در اندیشه سیاسی کلاسیک و مفهوم همبستگی را در اندیشه معاصر بررسی تطبیقی کرده‌اند. نتایج این مطالعه نشان داد که در دوران کلاسیک، دوستی جایگاه ویژه‌ای داشته و حتی از مفاهیمی مانند عدالت نیز مهم‌تر تلقی می‌شده است؛ اما با ظهور مدرنیته و تغییر در پارادایم‌های معرفتی، دوستی جایگاه خود را از دست داده و جای خود را به مفاهیمی همچون امنیت و صلح داده است. پرویزی و احمدی (۱۳۸۵) درباره تأثیر گروه همسالان بر سلامت نوجوانان مطالعه‌ای انجام داده‌اند. یافته‌های این مطالعه نشان داد که تغییر در الگوهای

دوستی می‌تواند زمینه‌ساز و تعیین‌کننده سلامت نوجوانان باشد. حجازی و فرتاش (۱۳۸۵) تحقیقی درخصوص بررسی رابطه سبک‌های هویت و تعهد هویت با کیفیت دوستی انجام داده‌اند. یافته‌ها نشان داد که سبک هویت اطلاعاتی می‌تواند به‌طور معناداری سه مولفه اصلی کیفیت دوستی یعنی خودافشایی و صمیمیت، اعتماد و وفاداری، و تقابل را پیش‌بینی کند.

لنجیت و پولین^۱ (۲۰۲۲) در مطالعه‌ای تغییر در چهار ویژگی کیفیت دوستی را بررسی کرده‌اند که شامل صمیمیت، همراهی، اتحاد قابل اعتماد و تعارض است. نتایج این مطالعه نشان داد که ویژگی‌ها و کیفیت‌های دوستی همچون جنسیت و سرمایه‌گذاری در زندگی عاشقانه، تأثیر بسزایی در تغییرات کیفیت‌های دوستی ایفا می‌کند. رایتز و همکاران^۲ (۲۰۱۴) در مطالعه‌ای نقش گروه‌های همسالان را در رشد شخصیت بررسی کرده‌اند. آنها نشان دادند که گروه‌های همسالان بر الگوهای رفتاری کلی، هنجارها و گرایش‌های جمعی نوجوانان تأثیر می‌گذارد و مسیر توسعه شخصیت آنها را هدایت می‌کند. تارانت^۳ (۲۰۰۲) مطالعه‌ای درخصوص سطح هویت‌یابی نوجوانان در گروه‌های دوستی انجام داده است. مطابق نتایج این مطالعه، مزایای ناشی از عضویت در گروه در دوران نوجوانی تا حد زیادی از طریق فرایندهای بین‌گروهی تحقق می‌یابد؛ در این خصوص هرچه میزان شناسایی نوجوانان با گروه افزایش یابد، ارزیابی‌ها نیز مثبت‌تر خواهد بود.

نقش نظریه‌ها در پژوهش‌های کیفی غالباً برانگیزاننده و محرک پژوهشگران است (جورابچی، ۱۳۹۸: ۸-۱). مطالعه نظریات موجود کمک می‌کند تا پژوهشگر با ذهنی باز و دقیق و با کنجکاو و پرسش‌گری وارد میدان مطالعه شود؛ بر این اساس در این بخش با مرور نظریه‌های مرتبط، زمینه لازم برای افزایش حساسیت نظری و درک ژرف‌تر پدیده مورد مطالعه فراهم شده است؛ بنابراین، در این بخش از نظریات و مفاهیم مرتبط همچون نظریات دوستی و هویت جمعی استفاده شده

¹ Langheit & Poulin

² Reitz et al.

³ Tarrant

است. این مفاهیم می‌تواند به‌عنوان دریچه‌هایی نظری، به فهم و تحلیل بهتر اکیپ‌های دوستی کمک کند.

باومن (۱۳۸۴) توضیح می‌دهد که یکی از پیامدهای مهم مدرنیته سیال، دگرگونی مفهوم هویت است. در گذشته هویت فردی بیشتر بر پایه طبقه اجتماعی، مذهب یا سنت‌های فرهنگی تثبیت می‌شد؛ اما در وضعیت ناپایدار کنونی، هویت به پروژه‌ای شخصی بدل شده است که دائماً در حال بازتعریف و تغییر است. از این منظر باومن دوستی را در چارچوب روابط و جامعه سیال تبیین می‌کند. از نگاه وی دوستی امروزه رابطه‌ای ثابت و همیشگی نیست، بلکه فرایندی پویا و تغییرپذیر است که افراد به‌طور مداوم با معانی، انتظارات و خواسته‌های خاصی آن را شکل می‌دهند. در این زمینه افراد می‌کوشند تا با سرعت شتابان تغییرات در زمینه روابط هماهنگ شوند و از این جهت سعی می‌کنند انتظارات خود را با خواسته‌های دیگران هماهنگ سازند. به‌زعم باومن در دنیای مدرن، افراد خواهان روابط هستند؛ اما درعین حال به علت تغییرات ایجادشده، از تعهد و پیوند همیشگی نیز بیزار هستند. او همچنین اشاره می‌کند که در جامعه مدرن دوستی بر پایه انتخاب‌های شخصی، سازگاری و رضایت استوار است و تعهدات طولانی‌مدت جای خود را به روابط تغییرپذیر و سیال داده است (باومن، ۱۳۸۴).

براساس رویکرد گیدنز^۱ (۱۳۹۴)، در شرایط مدرنیته متأخر، الگوی روابط صمیمی دچار دگرگونی اساسی شده است. این امر سبب شده است که روابط صمیمی به سمت نوعی رابطه حرکت کند که نه بر پایه سنت‌ها، الزامات اقتصادی یا ساختارهای ازپیش‌تعیین‌شده، بلکه براساس رضایت متقابل و صمیمیت عاطفی شکل می‌گیرد. گیدنز این نوع رابطه را رابطه ناب می‌نامد. این رابطه به‌دلیل رضایتی که طرفین از آن دریافت می‌کنند، برقرار می‌شود؛ بنابراین، فشارهای بیرونی همچون الزامات خانوادگی، اقتصادی و اجتماعی روی برقراری آن تأثیر چندانی ندارد. در چنین رابطه‌ای استمرار روابط تا زمانی ادامه می‌یابد که برای هر دو

طرف رضایت‌بخش باشد. از نظر گیدنز (۱۳۹۴) گسترش رابطه ناب با فرایندهای گسترده‌تر مدرنیته متأخر همچون فردی‌شدن، بازاندیشی در زندگی شخصی و دموکراتیزه‌شدن روابط خصوصی مرتبط است؛ در این شرایط، افراد به‌طور مداوم درباره هویت، احساسات و کیفیت روابط خود تأمل می‌کنند و رابطه صمیمی به عرصه‌ای برای تحقق هویت شخصی تبدیل می‌شود؛ به بیان دیگر، گیدنز (۱۳۹۴) معتقد است که در مدرنیته متأخر، صمیمیت به حوزه‌ای بازتابی و انتخابی مبدل شده است که افراد در آن به‌طور فعال درباره شکل، تداوم و معنای روابط خود تصمیم می‌گیرند (گیدنز، ۱۳۹۴).

نظریه هویت در دوران پسامدرن دان و کسترو^۲ (2012) بر این ایده تأکید دارد که هویت فردی در شرایط اجتماعی و فرهنگی پسامدرن، دیگر ساختاری ثابت و یکپارچه نیست، بلکه تحت تأثیر تحولات گسترده اجتماعی همچون رسانه‌های جمعی، مصرف‌گرایی، جهانی‌شدن و تغییر الگوهای تولید است. دان استدلال می‌کند که گذار از مدرنیته به پسامدرنیته باعث شده است که هویت افراد بیش‌ازپیش وابسته به روابط اجتماعی و زمینه‌های فرهنگی سیال شود. در این چارچوب، هویت نه یک جوهر درونی ثابت، بلکه فرایندی اجتماعی و تاریخی است که در بستر روابط قدرت، فرهنگ و ساختارهای اقتصادی شکل می‌گیرد؛ به عبارتی دیگر، افراد در جامعه پسامدرن هویت خود را از طریق تعامل با نظام‌های نمادین، رسانه‌ها و الگوهای فرهنگی بازسازی می‌کنند و بنابراین، در چنین شرایطی هویت به پدیده‌ای سیال، بازتابی و وابسته به شرایط اجتماعی تبدیل می‌شود. از نگاه دان و کسترو (2012) یکی از پیامدهای اصلی این شرایط، بروز بحران هویت است؛ زیرا تضعیف روایت‌های کلان و حقیقت‌های مطلق باعث ایجاد تردید برای داشتن یک خود منسجم خواهد شد (Dunn & Castro, 2012).

در نظریات پساخرده فرهنگی، مافزولی^۳ نظریه نوقبیل‌گرایی را به‌عنوان چارچوبی برای فهم تحولات اجتماعی در جوامع پسامدرن مطرح کرد. وی استدلال می‌کند

² Dunn & Castro

³ Maffesoli

¹ Giddens

که برخلاف پیش‌بینی‌های نظریه‌پردازان مدرنیته مبنی بر افزایش فردگرایی و ازهم‌گسیختگی پیوندهای جمعی، امروزه شاهد شکل‌گیری دوبارهٔ اجتماعی مبتنی بر عواطف مشترک و حس تعلق هستیم که از آنها به‌عنوان نوقبایل یاد می‌کند. این نوقبایل در تقابل با مفهوم سنتی خرده‌فرهنگ قرار می‌گیرد؛ زیرا فاقد ساختارهای پایدار، مرزهای مشخص و ایدئولوژی‌های مبتنی بر مقاومت طبقاتی است؛ به‌عبارتی دیگر ویژگی بارز این اجتماعات، سیالیت و ناپایداری آنها است؛ به‌گونه‌ای که افراد می‌توانند بدون تعهد دائمی و بسته به موقعیت، علایق شخصی و لحظه‌ای خود وارد یک قبیله شوند و هر زمان که اراده کنند، از آن خارج شوند. محوریت این پیوندها نه براساس منزلت اجتماعی یا پروژه‌های سیاسی بلندمدت، بلکه مبتنی بر مصرف فرهنگی، سبک زندگی مشترک و تجربیات عاطفی جمعی است. از این منظر آنچه افراد را در این قبایل جدید گرد هم می‌آورد، صرفاً بودن در کنار هم و اشتراک لحظات عاطفی در چارچوب مناسک روزمره است. از این جهت می‌توان گفت که این اجتماعات عاطفی محور اغلب حول محور نمادها، نشانه‌ها و الگوهای مصرفی خاص شکل می‌گیرد و به عضویت در قبیله معنا می‌بخشد. این معنا بخشی احساس هویت جمعی را برای اعضای قبیله بازتولید می‌کند (Maffessoli 1988 cited in Bennett, 2011).

در نظریهٔ هویت‌های موزاییکی اشاره می‌شود که هویت افراد را نه یک ساختار ثابت و یکپارچه، بلکه مجموعه‌ای از اجزای متنوع و درهم‌تنیده می‌سازد؛ بر این اساس، هویت افراد از ترکیب چندین منبع فرهنگی، اجتماعی و تجربی شکل می‌گیرد که هرکدام همچون قطعه‌ای از یک موزاییک در کنار هم قرار می‌گیرند و تصویر کلی هویت را می‌سازند. این رویکرد درمقابل برداشت‌های تک‌بعدی از هویت همچون تعریف هویت براساس ملیت یا گروه اجتماعی قرار دارد. در این نظریه تأکید می‌شود که افراد به‌طور هم‌زمان حامل چندین هویت مرتبط با زمینه‌های مختلف مانند خانواده، حرفه و شغل، قومیت، شبکه‌های اجتماعی و محیط‌های فرهنگی هستند؛ بر همین اساس می‌توان گفت که هویت فردی در این

چارچوب، پدیده‌ای پویا، چندلایه و متکثر است که در موقعیت‌های مختلف، جنبه‌های متفاوتی از آن برجسته می‌شود. از این جهت می‌توان گفت که مجموعهٔ این قطعات هویتی چندتکه، تصویری پیچیده از تأثیرات فرهنگی و اجتماعی بر رفتار و نگرش افراد ایجاد می‌کند؛ بنابراین، به نظر می‌رسد که تحلیل هویت بدون در نظر گرفتن این چندگانگی امکان‌پذیر نیست. برخی از عوامل همچون تحولات رسانه‌ای و افزایش شبکه‌های دیجیتال، فرایند شکل‌گیری هویت‌های موزاییکی را تقویت کرده‌اند؛ زیرا در این فضاها، افراد هویت خود را از طریق ترکیب عناصر مختلف فرهنگی و رسانه‌ای بازنمایی می‌کنند (Chao & Moon, 2005).

اولدنبورگ^۱ در نظریهٔ فضای سوم به فضاهای اجتماعی غیررسمی‌ای اشاره می‌کند که خارج از دو محیط اصلی زندگی انسان‌ها یعنی خانه و محل کار است. از نظر وی، فضاهای سوم مکان‌هایی عمومی و غیررسمی هستند که افراد می‌توانند در آنها به‌صورت داوطلبانه گرد هم آیند و با یکدیگر تعامل اجتماعی برقرار کنند. فضای سوم نقش مهمی در شکل‌گیری سرمایهٔ اجتماعی، تقویت انسجام اجتماعی و حتی پویایی دموکراسی محلی ایفا می‌کند؛ به بیانی دیگر، این فضاها به‌عنوان محیط‌هایی بی‌طرف عمل می‌کنند که در آنها تفاوت‌های اجتماعی و سلسله‌مراتب رسمی تاحدودی کم‌رنگ می‌شود و افراد از طبقات و پیشینه‌های مختلف می‌توانند در فضایی برابر با یکدیگر تعامل کنند؛ بر این اساس، وجود چنین مکان‌هایی برای سلامت اجتماعی شهرها و شکل‌گیری زندگی جمعی فعال ضروری به نظر می‌رسد. این فضاها امکان گفت‌وگوی روزمره و شکل‌گیری احساس اجتماعی را فراهم می‌کنند (Oldenberg, 1989 cited in Markiewicz, 2019).

به‌طورکلی مروری اجمالی بر تحقیقات و مطالعات انجام‌شده در زمینهٔ دوستی‌های اکپیی در ایران و جهان نشان می‌دهد که مطالعات اندک و ناکافی در این زمینه وجود دارد که بیشتر آنها کیفیت دوستی‌ها را از جنبه‌های خرد بررسی کرده‌اند. درواقع ادبیات حوزهٔ دوستی و در معنای خاص آن

¹ Oldenburg

اکیپ از گستردگی و ارزش کافی برخوردار نیست. بنابراین، به پدیده اکیپ به عنوان مفهومی برساختی در دنیای مدرن، تا پیش از این پژوهش توجه نشده و از زوایای اجتماعی فهم و بررسی نشده است. همچنین مرور نظریه‌ها و برجسته‌سازی وجوه مهم آنها، چارچوبی را فراهم ساخت تا محقق به صورت آگاهانه به ابعاد پدیده مورد مطالعه حساس شود و با آگاهی لازم وارد میدان پژوهش شود. از این جهت پژوهشگر با در نظر گرفتن مفاهیمی همچون تبیین معنا و بازنمایی‌های اجتماعی در نظریات مید و بلومر سیالیت، جهانی‌شدن و بازاندیشی هویت در جهان مدرن در نظریات باومن (۱۳۸۴) و گیدنز (۱۳۹۴) به طراحی پروتکل مصاحبه و تدوین نظریه نهایی پرداخت.

روش‌شناسی

باتوجه به اهداف و ماهیت تحقیق حاضر که بر درک عمیق از پدیده‌های اجتماعی و کشف معانی نهفته در کنش‌ها و تعاملات انسانی متمرکز است، پژوهش حاضر براساس پارادایم تفسیری، رویکرد کیفی و رویکرد نظریه زمینه‌ای انجام شده است. بر مبنای این روش نظریه‌های علمی از دل داده‌ها و تجربه‌های واقعی مشارکت‌کنندگان شکل می‌گیرد. در این فرایند پژوهشگر با جمع‌آوری داده‌ها، تحلیل مستمر و رفت‌وآمد مداوم میان داده‌ها و تفسیرها، مفاهیم کلیدی را استخراج کرده و روابط میان آنها را آشکار می‌سازد؛ به این ترتیب، فرایند پژوهش روندی پویا است که در نهایت به تولید نظریه‌ای منسجم و برآمده از بستر واقعی زندگی منجر می‌شود (ایمان، ۱۳۹۱). داده‌های این پژوهش از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته و عمیق جمع‌آوری شده است. پس از طراحی و تدوین سؤالات اصلی، فرعی و دسته‌بندی مفاهیم و مقوله‌ها، پروتکل مصاحبه تنظیم شد و سپس مصاحبه‌های عمیق با مشارکت‌کنندگان صورت گرفت (سکاران، ۱۳۹۹). فرایند انجام مصاحبه‌ها تا دستیابی به مرحله اشباع نظری ادامه یافت. در این صورت جمع‌آوری داده‌ها تا زمانی که اطلاعات، مفاهیم و مقوله‌های جدیدی از مصاحبه‌ها کسب نشد، ادامه پیدا کرد. جامعه هدف در این پژوهش شامل جوانان شهر یزد بوده

است که به طور گسترده و در زمان انجام پژوهش، زندگی اکیپی را تجربه می‌کردند و در اصطلاح عضو اکیپ‌ها یا متعلق به آنها بودند. مشارکت‌کنندگان در بازه سنی ۲۰ تا ۳۰ سال قرار داشتند و شامل افرادی با پیشینه‌های فرهنگی و اجتماعی مختلف بودند. در این زمینه برخی از مشارکت‌کنندگان دانشجوی و برخی دیگر شاغل بودند. در ادامه در جدول ۱ فهرست مشارکت‌کنندگان ارائه شده است. ملاک‌های ورود مشارکت‌کنندگان به مصاحبه شامل داشتن تجربه زندگی اکیپی و همراهی گروهی به میزان حداقل یک سال، همراهی در گروهی با حداقل چهار عضو و خودشناسی و آگاهی از جایگاه به عنوان عضوی از یک اکیپ بوده است؛ در این راستا انتخاب اکیپ‌ها و اعضای آن به صورت هدفمند انجام شد تا تنوع و گوناگونی زندگی اکیپی پوشش داده شود. چنین رویکردی امکان فهم عمیق‌تر و جامع را از ویژگی‌ها، تعاملات و پویایی‌های گروهی فراهم ساخت. شایان ذکر است که فرایند انجام مصاحبه‌ها از اسفندماه ۱۴۰۳ تا خردادماه ۱۴۰۴ ادامه یافت و طی این مدت، داده‌های غنی از گفت‌وگوهای شرکت‌کنندگان جمع‌آوری شد. مصاحبه‌ها عمدتاً در محیط‌هایی آرام و مناسب برای گفت‌وگو مانند دانشگاه، کافه‌های خلوت، فضای کار اشتراکی و فضای سبز انجام شد تا شرایطی راحت برای مشارکت‌کنندگان فراهم شود. مدت زمان هر مصاحبه نیز بسته به شرایط، میزان تمایل و تجربه‌های مشارکت‌کنندگان متغیر بود و بین ۳۰ دقیقه تا ۲ ساعت و نیم به طول انجامید. همچنین شایان ذکر است که فرایند تجزیه و تحلیل داده‌ها به صورت هم‌زمان با گردآوری داده‌ها پیش رفت؛ به این ترتیب یافته‌های تحلیل‌شده حاصل از هر مصاحبه، مسیر تمرکز پژوهشگر در مصاحبه‌های بعدی و امکان تحلیل‌های بعدی او را تسهیل بخشید.

در فرایند تجزیه و تحلیل داده‌ها از میان رویکردهای مختلف نظریه زمینه‌ای، در این پژوهش از شیوه اشتراوس و کربین^۱ (۱۳۹۱) استفاده شده است. این روش با تأکید بر کدگذاری نظام‌مند در سه مرحله کدگذاری باز، محوری و گزینشی چارچوبی دقیق و سازمان‌یافته برای تحلیل داده‌ها در

¹ Strauss & Corbin

اختیار پژوهشگر قرار داد و در نتیجه به تدوین نظریه نهایی و منسجم کمک کرد (اشتراوس و کرین، ۱۳۹۱). در اولین مرحله این فرایند یعنی کدگذاری باز، داده‌ها خط‌به‌خط بررسی و مفاهیم اولیه از بطن مصاحبه‌ها استخراج شد. در این جریان متن مصاحبه‌ها به صورت جزء‌به‌جزء بررسی و سپس مفاهیم اولیه از خلال داده‌ها کشف شد. در مرحله بعدی داده‌ها به واحدهای کوچک‌تر تفکیک و سپس نام‌گذاری شد. از دل این فرایند مفهوم‌سازی شکل گرفت و بنابراین، مفاهیم مشابه در قالب مقولات فرعی و اصلی تقسیم‌بندی شد. در گام بعدی و فرایند کدگذاری محوری، مقولات به یکدیگر مرتبط شدند. این مرحله به شناسایی پدیده محوری و عوامل مرتبط با آن انجامید. سپس در آخرین مرحله یعنی کدگذاری گزینشی، تلاش شد تا مقولات پراکنده در قالب چارچوب نظری انسجام یابد. در این مرحله، مقوله هسته و مضمون اصلی تحقیق شناسایی شد و سایر مقولات حول آن سازمان یافتند؛ در نهایت پژوهشگر از طریق ارتباط مقوله‌های اصلی به نگارش خط‌داستان و طرح‌واره نظری پرداخت و سپس داده‌های کلی و مقولات را به نظریه‌ای منسجم و انتزاعی تبدیل کرد (کرسول، ۱۳۹۴).

در این پژوهش به دلیل ماهیت کیفی و تعامل مستقیم با مشارکت‌کنندگان، رعایت ملاحظات اخلاقی امری ضروری و درخور توجه بود. در این زمینه برای رعایت ملازمات اخلاقی، تمامی داده‌های جمع‌آوری‌شده و اطلاعات شخصی

مشارکت‌کنندگان به صورت محرمانه حفظ و تنها برای اهداف پژوهشی استفاده شد. پیش از انجام مصاحبه‌ها، اهداف پژوهش، شیوه جمع‌آوری داده‌ها و نحوه استفاده از نتایج برای مشارکت‌کنندگان توضیح داده شد و رضایت صادقانه و آگاهانه آنها جلب گردید. همچنین مشارکت‌کنندگان به صورت کاملاً آگاهانه و داوطلبانه در پژوهش حضور یافتند و در این زمینه هیچ‌گونه فشار یا اجباری برای شرکت در فرایند پژوهش اعمال و تحمیل نشد؛ بنابراین، پژوهش حاضر بر مبنای تعامل متقابل و همکاری فعال مشارکت‌کنندگان شکل گرفت؛ در این خصوص تمامی مصاحبه‌ها و صحبت‌های مشارکت‌کنندگان و فرایند ارائه داده‌ها بدون از قلم انداختن بخش‌های گوناگون یا دستکاری سوگیرانه انجام شد تا ضمن رعایت موازین اخلاقی، شکل دقیق‌تر و واقعی‌تری از یافته‌ها ارائه شود؛ علاوه بر این موارد، پژوهشگر تلاش کرد تا در جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها وفادار به واقعیت‌ها و تجربه‌های مشارکت‌کنندگان باشد و از هرگونه پیش‌داوری و نگاه سوگیرانه جلوگیری و خودداری کند (مرادی و همکاران، ۱۴۰۲؛ زارعی محمودآبادی و همکاران، ۱۴۰۳). این اقدامات موجب شد تا پژوهش حاضر ضمن رعایت اصول اخلاقی، از نظر علمی نیز معتبر و قابل اعتماد باشد.

جدول ۱- فهرست مشارکت‌کنندگان

Table 1- Characteristics of the participants

ردیف	اسم	مدت زمان حضور در اکپ	شغل	مقطع تحصیلی	سن
۱	حامد	۹ سال	مشاور	دکتر	۳۰
۲	سینا	۷ سال	کارمند شهرداری	لیسانس	۳۰
۳	محسن	۴ سال	کارمند بخش خصوصی	دانشجوی دوره کارشناسی	۲۲
۴	علیرضا	۷ سال	آزاد	دیپلم	۲۳
۵	فرهاد	۵ سال	دانشجو	دانشجوی دوره کارشناسی	۲۲
۶	زهره	۳ سال	دانشجو	دانشجوی دوره کارشناسی ارشد	۲۶
۷	عماد	۳ سال	دانشجو	دانشجوی دوره کارشناسی	۲۳
۸	مارال	۲ سال	کارمند بخش خصوصی	دانشجوی دوره کارشناسی ارشد	۲۴
۹	یونس	۳ سال	آزاد	لیسانس	۲۲

ردیف	اسم	مدت زمان حضور در اکیپ	شغل	مقطع تحصیلی	سن
۱۰	علی	۶ سال	آزاد	لیسانس	۲۳
۱۱	بیبا	۳ سال	دانشجو	لیسانس	۲۱
۱۲	آرمان	۴ سال	دانشجو	لیسانس	۲۱
۱۳	مینا	۲ سال	کارمند بخش خصوصی	دانشجوی دوره کارشناسی	۲۱
۱۴	نازنین	۳ سال	کارمند بخش خصوصی	دانشجوی دوره کارشناسی	۲۱
۱۵	پارسا	۲ سال	دانشجو	دانشجوی دوره کارشناسی	۲۲
۱۶	ملیکا	۵ سال	بارستا	فوق دیپلم	۲۴
۱۷	مهیار	۳ سال	دانشجو	لیسانس	۲۰
۱۸	مehتاب	۴ سال	دانشجو	لیسانس	۲۳
۱۹	آیدا	۴ سال	دانشجو	لیسانس	۲۳
۲۰	فرناز	۴ سال	آرایشگر	لیسانس	۲۳
۲۱	سارا	۳ سال	دانشجو	لیسانس	۲۲
۲۲	سوگند	۷ سال	دانشجو	لیسانس	۲۵
۲۳	حسن	۸ سال	دانشجو	لیسانس	۲۴
۲۴	الهه	۶ سال	کارمند بخش خصوصی	دانشجوی دوره کارشناسی	۲۴
۲۵	رضا	۹ سال	دانشجو	دانشجوی دوره کارشناسی	۲۴

همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود تعداد مشارکت‌کنندگان در مجموع ۲۵ نفر بوده است که از میان آنها ۱۳ نفر پسر و ۱۲ نفر دختر بوده‌اند.

یافته‌های پژوهش

در این بخش یافته‌های مطالعه براساس مراحل کدگذاری باز، گزینشی و محوری تحلیل و تبیین می‌شود؛ بدین ترتیب با

تحلیل دقیق متن مصاحبه‌ها مفاهیم، مقوله‌های فرعی، مقوله‌های اصلی و درنهایت مقوله هسته نهایی با عنوان «هویت اکیپی: سیالیت تکوینی» استخراج و ارائه شد. این مقوله از ۱۴ مقوله اصلی، ۴۷ مقوله فرعی و ۶۹۸ مفهوم بر ساخت شده که در جدول ۲ نشان داده شده است. در ادامه هریک از مقولات اصلی شرح داده می‌شود.

جدول ۲- مقولات فرعی، اصلی و هسته استخراج شده

Table 2- Core and main categories

مقولات فرعی	مقولات اصلی	مقوله هسته
ناپایداری اکیپ‌های دوستی	سیالیت روابط	هویت اکیپی: سیالیت تکوینی
چالش‌های هویتی و فرهنگی پذیرش اکیپ در جامعه ایران	پدیده نوظهور	
نبودن پدیده اکیپ		
تکامل تدریجی اهداف گروهی		
گسست ناشی از تمایز اهداف		
فرایند ادغام اکیپ‌ها	فرایندهای تکوین اکیپ	
ارتباطات خوشه‌ای		
هویت‌یابی و تحول در اکیپ‌های هم‌جنس		
چالش برقراری تعادل بین زندگی شخصی و زندگی اکیپی	تعادل ناپایدار بین زندگی فردی و اکیپ	

مقولات فرعی	مقولات اصلی	مقوله هسته
دوری‌گزینی ناشی از مشکلات فردی	همگرایی ارزشی - رفتاری	همگرایی ارزشی - رفتاری
همگرایی ارزش‌محور - تجربه‌محور		
درک متقابل ناشی از دغدغه‌های نسل‌گونه		
دادوستد تجربیات متقابل درون‌گروهی		
ایجاد تفکر جمعی		
سرکوب افکار فردی برای مصلحت اکیپ		
رعایت چارچوب و قواعد اکیپ		
نقش هنجارهای اکیپ بر شکل‌دهی روابط		
چارچوب‌مندسازی روابط بین‌فردی		
دیالوگ فرهنگی، سبک زندگی اکیپی		
چالش‌های انطباق فرهنگی	چالش‌های چارچوب‌محور	چالش‌های چارچوب‌محور
انعطاف‌پذیری و سازگاری پذیرش‌گرایانه		
سازگاری افراطی، پیامد منفی زندگی اکیپی		
تمایز خود واقعی با خود نمایشی		
حرکت از خود واقعی به خود آرمانی		
خودافشایی مشروط به تشابه گروهی		
ابراز خود واقعی		
تقویت خودپنداره مثبت در اکیپ		
شناسایی نقاط ضعف		
شفاف‌سازی ترجیحات فردی		
تحول و رشد فکری - فردی	مسئله مرجعیت در اکیپ	مسئله مرجعیت در اکیپ
اکیپ و هم‌نوایی با افراد مرجع		
مرکزیت اعضای محدود		
برخورداری از ویژگی‌های ظاهری مطلوب		
برخورداری از ویژگی‌های اجتماعی - اقتصادی مطلوب		
انزواگریزی و کشف تعاملات شبکه‌ای		
ایجاد نتورک فراگیر		
شکستن پیش‌فرض‌های جنسیتی		
شکستن کلیشه‌های ذهنی - طبقاتی		
آزادی در انتخاب اکیپ به عنوان فضای اجتماعی		
کم‌هزینه بودن انتخاب اکیپ به عنوان فضای اجتماعی	اکیپ به مثابه کنش ارتباطی	اکیپ به مثابه کنش ارتباطی
اکیپ به مثابه بستر مبارزاتی		
مبارزه ناهوشیارانه جوانان با ممنوعیت‌ها در بستر اکیپ		
سنجش و عملی‌سازی ایده‌های روشنفکرانه		
تأثیر شکاف طبقاتی بر سبک زندگی گروهی		
قشربندی فروپاشانه		
وارپانس طبقاتی بالا		
شکندگی طبقاتی		
شکستندگی طبقاتی		
شکستندگی طبقاتی		

«بین اکیپ مختلط ما مثلاً ۱۵ نفره شروع شد. الآن چهار پنج نفره.»

پدیده نوظهور

این مقوله به این امر اشاره دارد که هر پدیده اجتماعی جدید و نوظهور در فرهنگ جامعه، تغییرات بسیار زیادی را با خود به ارمغان می‌آورد. اکیپ نیز به عنوان پدیده اجتماعی جدید در جامعه ایران، واکنش‌ها و پیامدهای متنوعی را ایجاد کرده است. در سال‌های اخیر اکیپ به مفهوم امروزی آن اشاعه بیشتری در بین جوانان پیدا کرده است و با سرعت بیشتری نیز در محیط‌های اجتماعی مختلف اعم از محیط‌های تفریحی، دانشگاه‌ها و مدارس در حال شکل‌گیری و گسترش است. در واقع این پدیده متأثر از گسترش فضای مجازی، تحولات فرهنگی، تغییر ارزش‌ها و سبک زندگی متمایز جوانان امروزی شکل گرفته است. اکیپ‌ها به عنوان پدیده‌هایی نو در عرصه فرهنگ دوست‌یابی، عمدتاً فارغ از ملاک‌های سابق شکل می‌گیرند و مرزهای مشخصی ندارند؛ همین امر موجب می‌شود که بیشتر مردم جامعه به اکیپ‌ها عموماً نگاهی منفی و حتی خصمانه داشته باشند و اکیپ‌ها را بی‌قاعده و بی‌ثبات بدانند؛ بنابراین، اکیپ‌ها از یک سو امکان ایجاد پیوندهای جدید را فراهم می‌کنند و از سوی دیگر با چالش‌های هویتی، فرهنگی و اجتماعی روبه‌رو هستند؛ در این راستا فرهاد می‌گوید:

«احساس می‌کنم مفهوم اکیپ جزو مفاهیم وارداتی که تو کشور ما هنوز داره جا میفته؛ یعنی داره آسیب‌شو شاید داره طی می‌کنه. هویت اکیپ هنوز انگار نتونسته مستقل، یعنی نتونسته خودشو منسجم کنه و حفظ بشه.»

فرایندهای تکوین اکیپ

فرایندهای تکوین به سازوکارهایی گفته می‌شود که سبب تغییر، بازسازی و حتی فروپاشی روابط اجتماعی در بسترهای مختلف می‌شود. در واقع فرایندهای تکوین اکیپ به چگونگی شکل‌گیری، تحول و فروپاشی روابط اکیپی اشاره دارد که تحت تأثیر عوامل گوناگونی اتفاق می‌افتد. این فرایندها ماهیتی

بین جوانان، این روابط از بنیان‌ها و مرزهای ناپایداری برخوردار است. سیالیت روابط به تغییرپذیری، ناپایداری و انعطاف‌پذیری روابط بین افراد اکیپ اشاره دارد. این مقوله نشان‌دهنده ماهیت غیرخطی و پویای روابط اکیپی است. روابط اکیپی اغلب پایدار و ایستا نیست، بلکه به سرعت تحت تأثیر عوامل مختلف دچار تضعیف، تحول یا حتی انحلال می‌شود. جوانان حاضر در اکیپ‌ها از هرگونه تعهد و روابط پایدار پرهیز می‌کنند و به‌طور مداوم وارد روابط سیالی می‌شوند که محدوده‌ای گسترده و مرزهایی شکننده دارد. سیالیت روابط اکیپی، از یک جهت جوانان را از هرگونه تعهد و وابستگی مصون نگه داشته و از جهت دیگر احساس نیاز به آزادی آنها را ارضا می‌کند. در پیوندهای اکیپی به تدریج، جمعیت اولیه تشکیل‌دهنده اکیپ ریزش کرده و به محض خروج اعضای سابق، اعضای جدیدی جایگزین می‌شوند. همچنین اعضای اکیپ در هر زمان که بخواهند از اکیپ خارج شده و همین امر موجب دودستگی و فروپاشی اکیپ‌ها می‌شود؛ در همین راستا حامد می‌گوید:

«معمولاً اکیپا یا می‌پاشن یا اگر می‌مونن با اون جمعیت اولیه نمی‌مونن. یا میشن دوتا اکیپ جدا یا اینکه به تعدادی ریزش می‌کنن.»

شبکه‌سازی سریع جوانان و نسل‌های جدید از یک سو منجر به ایجاد اکیپ‌ها و ازسوی دیگر موجب ناپایداری و سیالیت روابط اکیپی می‌شود. مرزهای سیال و ناپایدار روابط، جوانان را با احساس عدم‌تعلق و ناپایداری هویتی روبه‌رو می‌کند. از طرفی دیگر جوانان به صورت هم‌زمان در اکیپ‌های مختلف نقش‌های متفاوتی را می‌پذیرند و این امر به تضاد نقش‌های فردی آنان منجر می‌شود. به‌طورکلی مشارکت‌کنندگان پژوهش اظهار می‌کنند که در مواجهه با تکوین اکیپ‌ها و انجام کنش‌های ارتباطی، مقاومت در برابر جامعه و همگرایی درون‌گروهی روابط اکیپی همواره سیال و ناپایدار است. این روابط شکننده و ناپایدار در نهایت اصلی‌ترین عامل تزلزل و فروپاشی اکیپ‌ها می‌شود. علیرضا می‌گوید:

هویت اون اکیپ پسرone برام خیلی پررنگه.»

تعادل ناپایدار بین زندگی فردی و اکیپ

در زمینه مقوله روایت‌شده یعنی تعادل ناپایدار بین زندگی فردی و اکیپ باید اشاره کرد که برقراری تعادل میان زندگی فردی و زندگی اکیپی، یکی از چالش‌ها و دغدغه‌های جوانان حاضر در اکیپ‌ها بوده است. حضور مداوم در اکیپ منجر می‌شود که افراد از سایر محیط‌های اجتماعی که متعلق به آنها است، دور بمانند و به‌تبع دوری از محیط‌های اجتماعی با چالش‌هایی همراه است؛ از همین جهت تعادل ناپایدار بین زندگی فردی و اکیپ به وضعیتی اشاره دارد که جوانان در حفظ توازن بین تعهدات فردی و پیوندهای اکیپی با چالش مواجه می‌شوند. این تعادل بسیار شکننده است و تحت‌تأثیر عوامل و دغدغه‌های مختلف فردی دستخوش تغییر می‌شود. در چنین شرایطی زندگی اعضای اکیپ میان زمانی که به اکیپ اختصاص می‌دهند و تعهداتی که به خانواده، دوستان و سایر افراد خارج از اکیپ دارند، در نوسان است. الهه می‌گوید:

«به نظر من چون ما وقتی با هم دوست شدیم، خیلی زندگی شخصی‌مونم دخیله و این زندگی شخصی ممکنه به این رابطه به خورده چالش وارد کنه.»

همگرایی ارزشی - رفتاری

درخصوص مقوله همگرایی ارزشی-رفتاری باید اشاره کرد که فرایند دوست‌یابی گاهی مبتنی بر دوستی با افراد مشابه و در مواقعی دیگر مبتنی بر کشف تفاوت‌ها است؛ باین‌حال، دوست‌یابی مبتنی بر رفتارها و علایق مشابه همواره امری مرسوم‌تر است. از گذشته تاکنون عضویت در گروه‌های دوستی بر مبنای دغدغه‌ها، تجربیات و ارزش‌های مشترک بوده است؛ از این جهت هم‌زیستی و رفت و آمد با انسان‌ها یا افراد مشابه و همسان امری معقول و دلپذیر است. عضویت در اکیپ‌های دوستی که مبتنی بر شباهت‌ها و ارزش‌های یکسان است، به ایجاد زبان مشترک میان اعضا منجر می‌شود. در این حالت اعضای اکیپ دغدغه‌هایی همسان پیدا می‌کنند و این

دیالکتیکی دارد و از تعامل عناصر گوناگون درون‌گروهی نشئت می‌گیرد. فرایندهای تکوین اکیپ بیانگر مکانیسم‌های انطباقی و تحولی ایجاد این پدیده‌های اجتماعی بوده که دائماً درحال بازتعریف و بازآرایی خود در پاسخ به تغییرات فردی و اجتماعی است. در آغاز اکیپ‌ها حول محور اهداف یکسان و مشترک تشکیل می‌شود، اما به‌تدریج این اهداف گروهی تکامل می‌یابد. این تکامل تدریجی گاهی به تمایز اهداف منجر می‌شود و مسیر تکامل متفاوتی را رقم می‌زند. تعارض اهداف درون‌گروهی سبب می‌شود که زیربنای اکیپ دچار تزلزل و گسست شود و از اهداف و ارزش‌های اولیه خود فاصله بگیرد. در این زمینه آیدا می‌گوید:

«فکر می‌کنم حتی اهداف آدم‌ها از تشکیل این گروه‌های دوستانه هم می‌تونه خیلی مؤثر باشه. اینکه دنبال چی هستند تو این دوستی‌ها. بعضاً ممکنه بعد یه مدتی ببینم خب من دنبال این نبودم توی این گروه و خب اون موقع است که من خودم رو کنار می‌کشم یا کم‌رنگ‌تر میشم توی این جمع.»

از طرفی دیگر در مواقعی فرایند تکوین اکیپ‌ها با ادغام با سایر اکیپ‌ها رخ می‌دهد. این فرایند مستلزم تعدیل مرزهای گروهی و بازتعریف هویت جمعی است که درنهایت ارتباطات شبکه‌ای متکثری را به وجود می‌آورد. در این حالت اکیپ‌ها به‌جای ساختاری متمرکز، به‌صورت شبکه‌ای از زیرگروه‌های به‌هم‌پیوسته عمل می‌کنند که هرکدام ارتباطات خاص خود را دارند.

یونس می‌گوید:

«دخترها هم اتفاقاً با همدیگه دوست. بودن توی بافق زندگی می‌کردن. اونجا مدرسه با هم می‌رفتن. دانشگاه می‌رفتن؛ یعنی کاملاً به حالت ۲ تا اکیپ پسر و دختر شدیم این اکیپ.»

همچنین بسیاری از مشارکت‌کنندگان اظهار داشتند که فرایندهای هویت‌یابی و تکوین هویت آنها در اکیپ‌های هم‌جنس و تک‌جنسیتی به وقوع پیوسته است. چنانچه در این زمینه حامد می‌گوید:

«ولی اینکه اکیپ پسرone مثلاً با اون اکیپ قاطبه، اورلپ داشت. یه وقتی این دوتا باهم می‌شد... ولی من الآن

در رابطه با چالش‌های چارچوب‌محور باید اذعان داشت که مرزگذاری‌های اجتماعی به صورت قوانین رسمی و نیز در قالب هنجارهای نانوشته، در سازمان‌ها و گروه‌های اجتماعی وجود دارد؛ از این رو افراد درون این گروه‌ها سعی می‌کنند با این قوانین رسمی یا غیررسمی انطباق و سازگاری پیدا کنند. انطباق و سازگاری با قواعد اجتماعی زمینه پایداری بیشتر گروه‌ها را فراهم می‌کند. اکیپ نیز به عنوان یک گروه اجتماعی دارای هنجارها و چارچوب‌هایی است که اعضای آن آنها را رعایت می‌کنند. هنجارهای اکیپ نقش مهمی در شکل‌دهی به روابط بین اعضای اکیپ ایفا می‌کند؛ زیرا این هنجارها و قواعد، چارچوبی برای تعاملات روزمره فراهم می‌کنند و به افراد کمک می‌کنند تا رفتارهای خود را با انتظارات گروه هماهنگ کنند. تعیین این قواعد و مرزها از بروز تنش و تعارض جلوگیری کرده و به این ترتیب در حفظ هویت جمعی اکیپ کمک می‌کند. قواعد و هنجارهای اکیپ بیشتر به صورت توافق گروهی تنظیم شده است و رسمی و تحمیل‌کننده نیست؛ اما رعایت آنها به برقراری روابط مسالمت‌آمیز منجر می‌شود و بقای اکیپ را تضمین می‌کند. در اکیپ‌ها، چارچوب‌های توافقی برای تعریف رفتارهای به اصطلاح معقول و نامعقول وجود دارد که توسط خود اعضا به عنوان چارچوب‌ها و خط‌قرمزها تعیین می‌شود؛ بنابراین، این مقوله ناظر بر فرایندهایی است که طی آن افراد در اکیپ‌ها سعی می‌کنند با قواعد و هنجارهای اکیپ سازگار شوند و در عین حال برای حفظ مرزهای فردی خود نیز تلاش کنند. در این زمینه فرهاد می‌گوید:

«بعضی پسر اومدن بازیگوشی درآوردن. بعضی از قواعد و قانون اکیپ که آقا همه تعیین می‌کنن، میگن این طور نباید باشه؛ ولی اونا رعایت نکردن. کم کم جدا شدیم.»

از طرفی دیگر سبک زندگی اکیپی برخاسته از عناصر فرهنگی متنوع است؛ زیرا افراد از بسترهای فرهنگی متفاوت وارد اکیپ می‌شوند. این تنوع فرهنگی می‌تواند کارکردهای مثبت یا منفی داشته باشد. رویارویی با فرهنگ‌های مختلف باعث

امر زمینه ایجاد درک متقابل را فراهم می‌سازد؛ از این رو بسیاری از جوانان تمایل دارند که دوستی‌هایی مبتنی بر شباهت و هماهنگی داشته باشند. مهتاب می‌گوید:

«یکی از ویژگی‌هایی که به نظر من بستر تشکیل شدن یک اکیپ رو ایجاد می‌کنه، اینه که آدم‌ها ارزش‌های مشترک دارند که براساسش با هم حرف بزنند؛ براساسش با هم ناراحت باشند؛ براساسش با هم خوشحال باشن؛ اصلاً براساسش با هم گریه کنن. یکیش اینه که یه مشترکاتی هست.»

اشتراک در اصول و باورهای بنیادین و شکل‌گیری تجربیات ناشی از وقایع و فعالیت‌های مشترک، زمینه ایجاد تعاملات بهتر را نیز میسر می‌کند. از طرفی دیگر فاصله نسبی نزدیک جوانان در اکیپ، زمینه ایجاد درک و حمایت متقابل را فراهم می‌کند؛ به طوری که جوانان بدون توضیح خود، نیازها و رفتارهایشان به سادگی از سوی هم‌نسلانشان درک، پذیرفته و حمایت می‌شوند. این مجاورت نسبی و شباهت‌های رفتاری موجب ایجاد تفکر جمعی و وابستگی مشترک در اکیپ می‌شود. در این راستا حامد می‌گوید:

«یعنی انگار خودبه‌خود وقتی سنه به هم نزدیکه، سریع آدم‌ها شروع نمی‌کنن به نصیحت کردن؛ راه‌حل‌های صدمن یه غاز دادن. این باعث می‌شه که ما بتونیم حرف بزنیم.»

همچنین در بستر روابط اکیپی نوعی دادوستد تجربیات متقابل شکل می‌گیرد که این امر به نوبه خود موجب ایجاد همگرایی میان اعضا می‌شود. از خلال تعاملات اکیپی، اعضای اکیپ نگرش‌ها، علایق، ارزش‌ها و سبک زندگی خود را با یکدیگر در میان می‌گذارند. درواقع تأثیرپذیری در اکیپ بیشتر به طور ناخودآگاه و تدریجی رخ می‌دهد؛ این امر موجب نزدیکی و وابستگی بیشتر اعضای اکیپ به یکدیگر می‌شود. در این زمینه علی می‌گوید:

«یه سری اخلاقای جدید بهت اضافه می‌کنه. تیکه کلمات کلاً عوض میشه. اخلاقات، سبک زندگیت، نوع روزمره گذشتنت کلاً عوض می‌شه.»

چالش‌های چارچوب‌محور

چالش‌های چارچوب‌محور و شکنندگی طبقاتی

می‌شود که جوانان انعطاف‌پذیرتر شوند و به پذیرش بالایی دست یابند؛ زیرا اکیپ بستر تعامل فرهنگ‌های گوناگون است. از طرفی دیگر تنوع فرهنگی گسترده در اکیپ می‌تواند چالش‌برانگیز باشد؛ زیرا افراد در مواجهه با فرهنگ‌های جدید، بیشتر دچار تعارض و تقابل فرهنگی می‌شوند و سعی می‌کنند با سطوحی از فرهنگ مقابل همسو شوند؛ بنابراین، حتی در گروه‌هایی که بر دیالوگ و انعطاف‌پذیری فرهنگی تأکید دارند، بروز تنش‌های فرهنگی میان اعضا امری اجتناب‌ناپذیر است. در این زمینه عماد می‌گوید:

«ما به‌خاطر اینکه خب اول که باید توجه داشته باشیم که ما دانشجوییم و از حالا با فرهنگ‌های متفاوت و رفتارهای متفاوتی با هم برخورد داشتیم و خب طبیعتاً دفعه اولی که این برخوردها صورت می‌گیره خیلی سخته که بخوای باهاشون عادت کنیم.»

پارسا می‌گوید:

«لازمه بدویند اینکه ما هممون از شهرهای مختلف اومدیم. نازنین از مهاباد کردستان، ما دوتا پسر از یزد و کیمیم از شیراز. این پیش‌زمینه باعث شده که هر کسی هم زبان مادری خودشو داره؛ مثلاً مینا کردی حرف میزنه. نیلوفر هم یه زبان خاص خودش رو داره. این خیلی به ما انعطاف داد که انعطاف‌پذیر شدیم که خیلی حد و حدودا رو بدوینیم. ارتباط با اون استان، شهرش، فرهنگش خیلی باعث شد که نگاهمون تغییر کنه.»

عرصه برخورد‌های هویتی

عرصه برخورد‌های هویتی مقوله‌ای است که به فضاها و موقعیت‌هایی اطلاق می‌شود که در آنها هویت فردی در تعامل یا تعارض با نگاه دیگران، هنجارها و انتظارات اکیپ قرار می‌گیرد. در این عرصه، فرد با ضرورت انتخاب، بازتعریف یا تنظیم هویت خود در برابر نگاه و واکنش سایرین مواجه است؛ به ویژه در بستر اکیپ که تقابل میان ابراز خود درونی و نقش‌های اجتماعی پررنگ می‌شود. از آنجایی که هویت، امری پویا و متغیر است و در تعاملات اجتماعی شکل می‌گیرد، همواره در معرض چالش و بازسازی قرار دارد؛ بنابراین، عرصه برخورد‌های هویتی موقعیتی است که اعضای اکیپ در

تعاملاتشان تصمیم می‌گیرند که میان خود واقعی، خود مطلوب و خود نمایشی نوعی تعادل برقرار کنند. بسیاری از افراد با ورود به اکیپ، شخصیتی متفاوت از خود نشان می‌دهند و برخی دیگر سعی می‌کنند از خود واقعی‌شان فاصله گیرند و به خود آرمانی دست یابند و آنچه را که نیستند، بروز دهند. طیف دیگری از افراد باتوجه به صمیمت و نزدیکی که با اعضای اکیپ دارند، به راحتی خواسته‌ها و علایق واقعی‌شان را ابراز می‌کنند. این خودابرازی از نظر مشارکت‌کنندگان مشروط به میزان صمیمت، شباهت و نزدیکی میان اعضای اکیپ است؛ در این زمینه بسیاری از افراد اظهار می‌کنند که باتوجه به فضای صمیمانه اکیپ و شباهت بین اعضا، آنها بخشی از هویت فردی‌شان را آشکار کرده و احساسات واقعی‌شان را بیان می‌کنند؛ زیرا در این اکیپ‌ها دیگران نیز ویژگی‌هایی شبیه به آنها دارند.

درخصوص این امر زهره می‌گوید:

«من توی برخوردایی که دارم با دوستانم یا اینکه افرادی که کلاً می‌شناسم، یه حدی دارم. خب، یعنی اون شاید شخصیت واقعی که خیلی شیطون‌تر باشه یا راحت‌تر باشم رو نشون نمیدم؛ ولی وقتی که توی یه اکیپی اون حس راحتی رو بکنم، اونا بروز پیدا می‌کنن.»

در عرصه برخورد‌های هویتی و مواجهه با تجربیات و نگرش‌های سایر اعضا، افراد چشم‌اندازی شفاف‌تر به ترجیحات شخصی‌شان پیدا می‌کنند. درواقع تعاملات آنها در اکیپ به مثابه آینه‌ای برای بازتاب و ارزیابی باورهای فردی آنان عمل می‌کند. در این فرایند افراد نقاط مثبت و منفی و ضعف‌های شخصیتی خود را از دریچه نگاه دیگران می‌سنجند و به تقویت یا تضعیف آنها می‌پردازند؛ از همین جهت عرصه ارتباطی اکیپ به تقویت خودآگاهی و رشد فکری می‌انجامد. مهتاب نیز می‌گوید:

«نقاط قوت همین که گفتم؛ یعنی یه سری جا آدم برا اینکه خودش رو بشناسه، خودش رو خودش معرفی می‌کنه؛ ولی یه سری جاها هم اینکه بقیه باید بهت بگن. بنظرم این خیلی چیز خوبیه. کمک می‌کنه. درسته آدم ناراحت میشه.»

مسئله مرجعیت در اکیپ

در اکیپ‌ها سلسله‌مراتبی از افراد گوناگون وجود دارد که باتوجه به نقش‌ها و کنش‌هایشان در ساختار اکیپ، جایگاهی متمایز پیدا می‌کنند. درواقع بسیاری از اعضای اکیپ نقشی پررنگ و تعیین‌کننده در تعاملات و تصمیم‌گیری‌های گروهی ایفا می‌کنند. این افراد به‌عنوان افراد مرجع در اکیپ، مرکز اکیپ را تشکیل می‌دهند و به روابط و هنجارهای اکیپ معنا می‌بخشند. همچنین دیدگاه‌ها و نظرات این افراد بیشتر مورد تأیید همگان قرار می‌گیرد. این مرجعیت با نوعی قدرت نمادین و پنهان همراه است که لزوماً مبتنی بر تحمیل نظرات و رفتارها نیست، بلکه عمدتاً از طریق نقش تأثیرگذار افراد در اکیپ ایجاد می‌شود. افراد تأثیرگذار و مرجع در اکیپ، جایگاهی متمایز از دیگر اعضا دارند و به علت ویژگی‌هایی همچون کاریزمای شخصی، افراد زیادی را به خود جذب می‌کنند؛ از همین جهت سایر اعضا با افراد مرجع در اکیپ هم‌نواپی می‌کنند. اعضای اکیپ سعی دارند از افراد مرجع الگو پذیرند و با نظرات، سبک زندگی، سلاقی و حتی تجربیات این افراد هماهنگ شوند. آرمان در این زمینه می‌گوید:

«تو اکیپ یه سری آدم‌های مرجع و قدرتمندن. انگار بقیه با تجربیات اونا هم‌نواپی می‌کنند و حتی این‌جوریه که طرف اصلاً شاید نظر مخالفی هم داره، ولی چون فلانی اینو میگه قبول می‌کنه.»

قواعد جذب

مقوله قواعد جذب به این معنا است که در بسیاری از اکیپ‌ها فرایند جذب اعضا مبتنی بر شباهت‌ها، نزدیکی رفتاری یا علائق مشترک است؛ بااین‌حال در مواقعی فرایند جذب اعضا در اکیپ بر مبنای معیارهایی همچون ویژگی‌های ظاهری یا موقعیت اجتماعی صورت می‌گیرد؛ از این جهت مقوله قواعد جذب به معیارهایی اشاره دارد که تعیین‌کننده عضویت و پذیرش افراد در اکیپ است. این قواعد عمدتاً مبتنی بر مؤلفه‌های ظاهری، اجتماعی و طبقاتی افراد است؛ از این جهت افرادی که جذابیت فیزیکی و ویژگی‌های طبقاتی مطلوبی دارند، شانس

بیشتری نیز برای پذیرش در اکیپ دارند. درواقع هماهنگی با سبک اکیپ و داشتن ویژگی‌های ظاهری مطلوب به‌عنوان سرمایه‌ای نمادین جایگاه افراد را در اکیپ تثبیت می‌کند. حسن درباره ملاک‌های پذیرش در اکیپ می‌گوید:

«تجربه نشون داده چرا مثلاً آدم‌هایی که ویژگی‌های جذاب‌تری دارند، بیشتر شانس داشتن اکیپ پیدا می‌کنند. مهمه دیگه. چرا پسرای قدبلند یا مثلاً چه می‌دونم خوشگل‌تر یا دخترای خوشگل، چرا اونا شانس بالاتری برای اکیپ دارند.»

همچنین بیتا می‌گوید:

«آدم‌هایی که وضع مالی بهتری دارند، شانس بالاتری واسه اکیپ دارند. اونی که ماشین داره. ببین یه سری ویژگی‌ها تعیین می‌کنه. شاید دوست ندارین، به مذاقون خوش نمیداد؛ ولی واقعیه وجود داره.»

تعاملات شبکه‌ای

مسئله دیگر، تعاملات شبکه‌ای است. گریز از تنهایی و تمایل به ایجاد ارتباطات گسترده، ریشه در نیاز بنیادین انسان‌ها به تعلق و ایجاد روابط دارد. به‌خصوص در دوران جوانی که هویت فردی در تعامل با دیگران شکل می‌گیرد؛ تجربه انزوا می‌تواند با کاهش اعتمادبه‌نفس، محدودیت افق‌های فردی و تقلیل احساس ارزشمندی همراه باشد. به همین علت جوانان به‌طور فعال سعی می‌کنند با تشکیل اکیپ‌های دوستی از تنهایی و انزوا فاصله گیرند. این ویژگی منجر می‌شود که جوانان به‌جای محدودماندن در حلقه‌های کوچک به‌صورت مداوم وارد گروه‌ها و شبکه‌های دوستی فراگیر شوند. این امر به‌زعم مشارکت‌کنندگان سبب بهبود روابط اجتماعی، برون‌گرایی و خروج از نقاط امن می‌شود. آیدا دراین‌خصوص می‌گوید:

«من خودم این‌جوری بودم. تو آداب معاشرت قبلاً خیلی ضعیف بودم. الان به نسبت بهتر شدم. درباره حریم شخصی آدم با چیزهای جدیدی روبه‌رو میشه.»

همچنین روابط اجتماعی در اکیپ باعث تقویت مهارت‌های اجتماعی و گسترش تجربیات می‌شود. درواقع اکیپ علاوه بر پرکردن تنهایی جوانان، فرصت‌های اجتماعی

همچنین مینا می‌گوید:

«من اولش همیشه فکر می‌کردم همیشه پسرای یزدی مذهبین. حتی تو گروه که مجازی بود، ندیده بودمش چجوریه. بعد مثلاً انقدر برام بد بود. مثلاً گفتم ببینم چه جوریه مذهبی نباشه من مثلاً سختش باشه با یه دختر حرف بزنه. بعد دیگه این جوری نبود. اومدیم منم نگاهم تغییر کرد به یزد، به پسرای یزدی.»

اکپ به مثابه کنش ارتباطی

اکپ به مثابه مقاومت مدنی و همچنین اکپ به مثابه کنش

ارتباطی

یکی از ویژگی‌های برجسته اکپ به عنوان فضای اجتماعی، کم‌هزینه بودن ورود به اکپ یا خروج از آن است. برخلاف سایر گروه‌های اجتماعی افراد می‌توانند به راحتی وارد اکپ‌ها شوند یا از آنها جدا شوند و همین امر به فراگیری اکپ در بین جوانان منجر شده است. اکپ‌ها نیازمند تعهدات و ارتباطات بلندمدت نیستند و مسئولیت‌های سنگینی را بر اعضای خود تحمیل نمی‌کنند. اکپ‌ها فضایی را فراهم می‌کند که در آن افراد می‌توانند بدون فشارهای اقتصادی یا محدودیت‌های اجتماعی، روابط اجتماعی آزادی را برقرار کنند و چه بسا از محدودیت‌های جامعه و روابط رسمی نیز فرار کنند. در این فضا افراد آزادی بیشتری در انتخاب‌های خود دارند و به راحتی می‌توانند انتخاب‌های خود را تغییر دهند. این ویژگی باعث می‌شود که اکپ‌ها به نوعی فضای امن، کم‌هزینه و بدون تعهدات محدودکننده برای تجربه روابط دوستانه تبدیل شوند. از این منظر اکپ جایی است که افراد می‌توانند هویت‌های اجتماعی خود را به طور آزادانه کشف کنند و در فضای اکپ به کنش‌های ارتباطی بپردازند. همچنین هر زمان که اراده کنند، از آن خارج شوند. این امر نیاز به آزادی را در میان جوانان تأمین می‌کند. حامد این گونه شرح می‌دهد:

«به نظر من انتخابی بودنش کمک می‌کنه. تو می‌بینی یه فضای جمعی هست که انتخاب می‌کنی میری توش و انتخاب میتونی بکنی به بیرون {اومدن} ... اکپ بیرون

بیشتری را در اختیار آنها می‌گذارد؛ از همین رو شبکه‌ای گسترده از تعاملات اکپی باعث ایجاد ظرفیت‌های بیشتر برای کسب حمایت اجتماعی و تبادل معانی می‌شود.

در این باره آرمان می‌گوید:

«اصلاً هفته‌های اول و دوم دانشگاه کلاً یه آدم منزویه خجالتیه کلاً؛ ولی وقتی وارد اکپ شدم، بعد از گذشت یک مدتی هم تعامل رفت بالاتر، هم اصلاً یه چیزایی تو خودم کشف کردم. اصلاً فکرشم نمی‌کردم من این قدر آدم تعاملی باشم.»

کارکردهای جنسیت‌زدایانه

مقوله کارکردهای جنسیت‌زدایانه به نقش مهم اکپ در بازتعریف و تغییر نگرش‌ها و کلیشه‌های ذهنی اشاره دارد. این مقوله نشان‌دهنده این است که اعضای اکپ به علت رویارویی با افراد مختلف، قیدوبندهای سنتی خود را بازتعریف می‌کنند و پیش‌فرض‌های جنسیتی یا طبقاتی خود را می‌شکنند. در چنین حالتی اعضای اکپ با کنارگذاشتن این پیش‌فرض‌ها امکان ابراز و پذیرش هویت‌های متنوع‌تر را فراهم می‌کنند. اکپ بستری را فراهم می‌کند که افراد درباره نقش‌های هویتی خود و نیز برداشت‌هایشان از کنش‌های دیگران بازاندیشی کنند. حضور در میان طبقات گوناگون و رویارویی با فرهنگ‌های متنوع، منجر می‌شود که کلیشه‌های ذهنی اعضا درباره توانایی‌ها، علایق، نقش‌های جنسیتی و طبقاتی کم‌رنگ شده و زمینه‌ای برای تعاملات سازگارانه فراهم شود؛ بدین ترتیب اکپ به عنوان فضای اجتماعی جنسیت‌زدایانه، نقش مهمی در گشودن افق‌های تازه و تغییر نگرش‌های غالب در جامعه ایفا می‌کند. حامد می‌گوید:

«اونجا جایی بود که به نظرم برامون چالش بود؛ یعنی خیلی وقتاً من با کلیشه و ذهنیت وارد می‌شدم. احساس می‌کردم مثلاً ما اگه الان داریم می‌ریم بیرون، اونیه که مثلاً دختر فلانیه که من باباشو می‌شناختم، الان حتماً مثلاً نمیداد ساندویچ فلان با ما بخوره. مثال می‌زنم؛ ولی نه، منو با ابعاد مختلفی از زندگی آدم‌ها آشنا کرد. بیشتر انگار کلیشه‌م نسبت به وضعیت مالیه شکست.»

اومدنش هزینه داره‌ها؛ ولی هزینه‌ش اونقدر زیاد نیست که آسیب‌های خیلی گنده ببینی.»

اکپ به مثابه مقاومت مدنی

جوانان به شیوه‌های مختلف نارضایتی‌های خود را به محدودیت‌های اجتماعی گوناگون ابراز می‌کنند؛ از این رو حضور در اکپ نیز نوعی مبارزه نمادین و مخالفت با محدودیت‌ها است. اکپ به عنوان فضای غیررسمی، باعث شکل‌گیری هنجارهای و خرده‌فرهنگ‌هایی متمایز از فرهنگ رایج جامعه می‌شود. اعضای اکپ با برقراری ارتباط با جنس مخالف و انجام رفتارهای تفریحی خاص به‌طور غیرمستقیم هنجارها و قوانین اجتماعی را نقض کرده یا به چالش می‌کشند. آنها از این طریق اقدام به مقاومت می‌کنند. این نوع مقاومت در قالب رفتارهای درون‌گروهی خاص و نافرمانی‌های خرد بروز می‌کند. در چنین فضایی، روابط دوستانه و همبستگی اجتماعی به عنوان ابزاری برای مقاومت در برابر فشارهای بیرونی عمل می‌کند. اکپ‌ها به افراد این امکان را می‌دهد که در برابر ارزش‌ها و هنجارهایی که بر آنها تحمیل می‌شود، به شیوه‌های غیرمستقیم و گاه ناخودآگاه، اقدام به نقض یا تعدیل آنها کنند. این نوع مقاومت به‌ویژه در میان جوانان برجسته است. درواقع جوانان از طریق تشکیل اکپ‌ها، با ایجاد خرده‌فرهنگ‌های خاص و بعضاً متمایز مقاومت خود را در مقابل فرهنگ رایج جامعه نشان می‌دهند. فرناز می‌گوید:

«به نظر من یکی از دلایل و عناصر دیگه تشکیل شدن اکپ تو ایران انگار یه جور مبارزه است. منظورم مبارزه با ممنوعیت‌هاست دیگه؛ یعنی هرچی انگار بیشتر مانور میدن، بیشتر انگار یه میل منفعل ناهوشیاره.»

شکندگی طبقاتی

مقوله آخر شکندگی طبقاتی است؛ در این راستا می‌توان گفت اکپ‌ها محل تعامل طبقات گوناگون هستند و از این جهت پراکندگی طبقاتی بالایی دارند. شکاف طبقاتی می‌تواند به‌صورت تفاوت در سبک زندگی، نوع تفریحات، الگوهای

مصرفی و حتی ایجاد دغدغه‌های یکسان بازنمایی شود؛ به همین دلیل تفاوت طبقاتی در بستر اکپ می‌تواند به بروز اختلاف‌ها و چالش‌هایی منجر شود. اختلاف طبقاتی به تضعیف انسجام و یکپارچگی درون‌گروهی منجر می‌شود؛ زیرا افراد با پس‌زمینه‌های طبقاتی متفاوت توانایی ایجاد دغدغه‌های مشترک و همبستگی با یکدیگر را ندارند. شکاف‌های طبقاتی مسیرهای متفاوتی را برای اعضا رقم می‌زند؛ به گونه‌ای که بسیاری از اعضا نمی‌توانند با سبک زندگی و تفریحات افراد سایر طبقات همسو شوند. این پراکندگی و قشربندی در اکپ موجب تفاوت در سبک زندگی و الگوهای مصرفی می‌شود و درنهایت پایداری روابط اکپیی را خدشه‌دار می‌کند. سینا می‌گوید:

«مثلاً شاید ما یه بار دوست داشته باشیم، مثلاً با هم، مثلاً بریم یه کشور دیگه بگردیم. قطعاً یه تعدادی می‌تونن که پیشم اومده. یه تعدادی تونستن رفتن، یه تعدادی نتونستن برن. قطعاً همه دوست داشتن. هم اونا دوست داشتن ما کنار اونا باشیم، هم ما دوست داشتیم؛ ولی اون فشار اقتصادی هر کسی توی لول خاصیه. یکی شرایطش رو داشته، یکیش نداشته. دیگه باعث لطمه خوردن میشه.»

همچنین عماد می‌گوید:

«ما آدم‌ها از یه جهاتی واریانسمون زیاد بود؛ مثلاً ما مخصوصاً از نظر مالی، ما از متوسط حالا خیلی پایین، نه واقعاً نداشتیم. باز متوسط تا خیلی پولدار داشتیم و این مشکل ساز بود.»

بحث و نتیجه

اکپ‌های دوستی به عنوان پدیده‌هایی نو در جامعه ایران، همواره با چالش‌های هویتی و فرهنگی درخور توجهی روبه‌رو است. نبودن این شکل از زیست جمعی در جامعه و به‌خصوص شهر یزد، اکپ را به کانونی برای طرح پرسش‌های تازه درباره مناسبات هویتی و فرهنگی جوانان بدل کرده است. تکوین و گسترش اکپ‌ها در شهر یزد باتوجه به بافت سنتی و فرهنگی خاص این شهر، اهمیتی مضاعف می‌یابد؛ زیرا در بستر سنتی، اکپ‌ها با نظارت و

محدودیت‌های سختگیرانه‌تری روبه‌رو است؛ از این جهت روابط اکیپی در سطوح اجتماعی شهر یزد همواره با نوعی تردید، مقاومت و حتی بازتعریف ارزش‌ها همراه است؛ با این حال، با وجود این موانع اجتماعی و فرهنگی، اکیپ‌های دوستی در بستر تحولات مستمر اشاعه می‌یابد و پیامدهای درخور توجهی بر هویت جوانان برجای می‌گذارد.

در طی فرایند تکوین، اکیپ‌ها فراتر از شبکه دوستی، دارای قواعد جذب، کارکردهای هویتی و منطق درونی خاص خود شده‌اند؛ به بیانی دیگر، اکیپ‌های دوستی با برخورداری از سازوکارهای انتخابی و هنجارهای غیررسمی، نه تنها مرزهای سنتی روابط دوستانه را دگرگون ساخته، به عرصه‌ای برای رویارویی فرهنگی و بازاندیشی در هویت فردی و جمعی جوانان بدل شده است. از این منظر به نظر می‌رسد که تشکیل اکیپ‌های دوستانه به ایجاد محلی برای برخورداری هویتی و تعاملات فرهنگی و طبقاتی منجر می‌شود و جوانان با حضور در آنها به سازگاری اجتماعی و دیالوگ فرهنگی دست می‌یابند؛ در این معنا، اکیپ‌ها به عنوان یکی از اشکال زیست اجتماعی جوانان به میدانی تأثیرگذار بر روابط و هویت آنان مبدل شده است.

بر این اساس پدیده اکیپ در میان جوانان شهر یزد، پاسخی پیچیده به نیاز به بازتعریف هویت است. درواقع جوانان با شکل‌دهی به این گروه‌های غیررسمی به دنبال ایجاد همگرایی حول ارزش‌ها و نیازهای مشترک نسلی هستند، تا هویت فردی و جمعی خود را سامان دهند؛ بنابراین، این اکیپ‌ها فراتر از یک سرگرمی عمل کرده و به مثابه شکلی از کنش ارتباطی و هویتی ظاهر می‌شوند. همچنین روابط آزادانه و تعاملات شبکه‌ای در اکیپ، آن را به بستری برای شکل‌گیری مقاومت مدنی در مقابل انتظارات و محدودیت‌های اجتماعی مبدل کرده است. درواقع جوانان با ایجاد شبکه‌های اکیپی، حوزه‌ای برای اعتراض، ابراز وجود و تجربه استقلال می‌آفرینند؛ با این حال، تجربه حضور در اکیپ حامل پیامدهای پارادوکسیکال است. عضویت جوانان در اکیپ‌ها نوعی تعادل

ناپایدار میان زندگی فردی و تعلقات گروهی ایجاد می‌کند که فرد را در کشمکش مداوم میان وفاداری گروهی و تعاملات شخصی قرار می‌دهد. همچنین این پدیده می‌تواند با ایجاد مرزهای جدید در روابط، به جنسیت‌زدایی و کم‌رنگ‌سازی کلیشه‌ها منجر شود.

در نهایت چنانچه از یافته‌های این مطالعه استنباط می‌شود، روابط اکیپی در شهر یزد اغلب سیال، کوتاه‌مدت و انعطاف‌پذیر است. درواقع به علت مرزهای سست روابط امروزی و رویارویی با چالش‌های اجتماعی، جوانان تمایل دارند تا روابط موقتی و گذرا را تجربه کنند و بدون قید و شرط وارد گروه‌های گوناگون شوند. از منظر نظریه سیالیت باومن (۱۳۸۴)، این پدیده در چارچوب مدرنیته سیال قابل تبیین است؛ زیرا جامعه مدرن همواره در حال تغییر است و روابط جوانان نیز به تبعیت از آن، از حالت پایدار خارج شده و به صورت سیال و فارغ از تعهدات دائمی درآمده است. این امر در اکیپ‌های دوستی که امروزه یکی از مهم‌ترین اشکال فراغتی جوانان است، نمود یافته و به شکل‌گیری روابط زودگذر و به تبع هویتی سیال منجر شده است. این امر هویت جوانان را که در سنین خاص هویت‌یابی قرار دارند، در معرض نوسانات مداوم قرار داده است.

نتایج این مطالعه درخصوص عرصه برخورداری هویتی با نتایج مطالعات رقیبی و همکاران (۱۳۹۶)، حجازی و فرتاش (۱۳۸۵) و تارانت (۲۰۰۲) مبنی بر ارتباط بین کیفیت دوستی از جمله خودافشایی و صمیمیت، اعتماد و تقابل با سبک‌های هویتی همسو است. درخصوص سیالیت روابط اکیپی و نوظهور بودن پدیده اکیپ نیز، نتایج این پژوهش با مطالعه علوی‌پور و بحرانی (۱۳۸۸) درخصوص تغییر معنای دوستی همسو است. در بررسی تعادل ناپایدار بین زندگی فردی و اکیپ، یافته‌های این مطالعه با پژوهش لنجیت و پولین (۲۰۲۲) درخصوص نقش پررنگ زندگی شخصی و جنسیت در کیفیت دوستی هماهنگ است. در زمینه فرایندهای تکوین اکیپ و تکامل تدریجی اهداف گروهی، نتایج مطالعه حاضر با

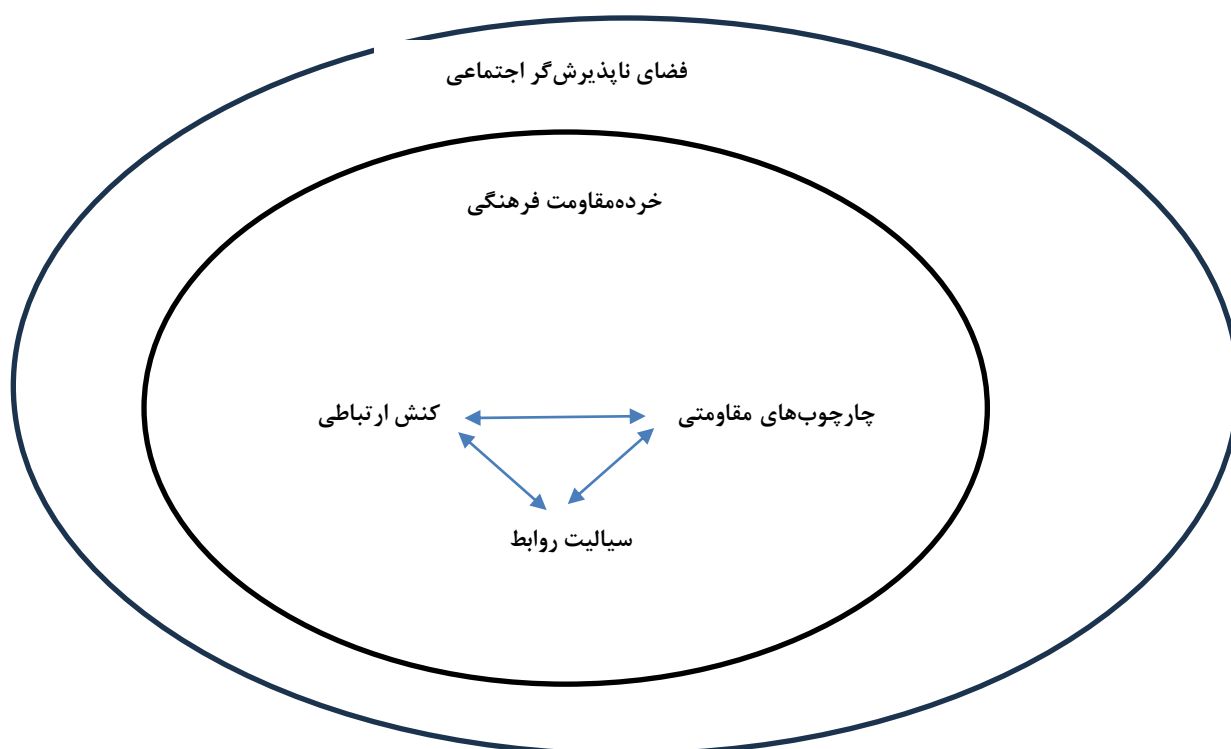
مطالعه دلاور و همکاران (۱۳۹۱) درخصوص اهداف، انتظارات و تجارب کسب‌شده در روابط دوستی همسو است. در بررسی همگرایی ارزشی - رفتاری جوانان در اکیپ‌ها، نتایج این پژوهش با مطالعه رایتز و همکاران (۲۰۱۴) درخصوص نقش و تأثیر گروه همسالان در توسعه شخصیت، الگوهای رفتاری و گرایش‌های جمعی همسویی دارد؛ درنهایت یافته‌های حاصل از تعاملات شبکه‌ای و کنش ارتباطی با مطالعه رزمپور (۱۴۰۳) درباره اهمیت دوستی در تقویت مهارت‌های ارتباطی و رشد عاطفی جوانان هماهنگ و همسو است.

از آنجا که هدف اصلی مطالعه حاضر، ارائه یک نظریه تجربی بوده است، در مرحله کدگذاری گزینشی سعی شد انتزاعی‌ترین نظریه متناسب تدوین شود که در شکل ۱ نشان داده شده است. براساس این نظریه، می‌توان اکیپ را در بستر نوعی فضای اجتماعی ناپذیرش‌گر تحلیل کرد. فضایی که در آن، نظم اجتماعی مسلط و هنجارهای رسمی جامعه نه تنها بازتولید نمی‌شود، به‌صورت آشکار مورد عدم‌پذیرش قرار می‌گیرد. این فضا را می‌توان به‌عنوان یک میدان اجتماعی تلقی کرد که منطبق کنش، ارزش‌ها و قواعد درونی خاص خود را دارد. در دل این فضا، نوعی خرده‌مقاومت فرهنگی ازسوی جوانان شکل می‌گیرد. این امر نه در قالب کنش‌های سازمان‌یافته و رسمی، بلکه در سطح تعاملات ارتباطی روزمره، سبک زندگی خاص، نمادهای ارتباطی و الگوهای گروهی نمود می‌یابد؛ از این جهت جوانان با عضویت در گروه‌ها و ایجاد کنش‌های ارتباطی و خرده‌فرهنگ‌های جمعی، مرز خود را با محدودیت‌های تحمیلی، انتظارات کلان و هنجارهای رسمی ترسیم می‌کنند. این امر سبب نوعی مقاومت نرم در برابر چارچوب‌های مسلط می‌شود.

علاوه‌براین، روابط اجتماعی جوانان در خرده‌میدان مقاومت فرهنگی در سه مسیر رفت و برگشتی و درهم‌پیوسته درحال تکوین است. درواقع این میدان ازطریق برهم‌کنش مستمر سه مولفه اصلی کنش ارتباطی، چارچوب‌های مقاومتی

و سیالیت روابط بازتولید می‌شود. این سه مقوله در نسبت با یکدیگر، ساختاری مثلث‌وار ایجاد می‌کنند که در آن، هر مفهوم هم‌زمان علت و معلول دو مفهوم دیگر است. نخست آنکه در درون اکیپ‌ها، جوانان با ایجاد کنش‌ها و روابط فارغ از کلیشه‌های جنسیتی و هنجارهای پذیرفته‌شده جمعی با یکدیگر تعامل می‌کنند. این تعاملات اعم از شیوه‌های گفتار، کدهای رفتاری، سبک‌های پوشش و مرزبندی‌های خاص، فضایی را شکل می‌دهند که در آن جوانان می‌توانند از هنجارهای مسلط و فضای ناپذیرش‌گر فاصله گیرند. درواقع جوانان با پیروی از هنجارهای درونی اکیپ‌ها، مقاومت خود را به‌طور غیررسمی درمقابل نهادهای رسمی نشان می‌دهند؛ بنابراین، این نوع کنش ارتباطی به بازتولید نوعی هویت فرهنگی مقاوم کمک می‌کند. این امر به‌تدریج زمینه‌ساز ایجاد چارچوب‌های مقاومتی در بستر اکیپ می‌شود. به عبارت بهتر، اکیپ‌ها به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم این چارچوب‌ها را به‌عنوان ابزاری برای جلوگیری از انطباق با ساختارهای مسلط به کار می‌برند.

به علت ماهیت تغییرپذیری اکیپ و دگرگونی چارچوب‌های مقاومتی و کنش‌های ارتباطی، روابط اکیپی به‌تدریج سیال و ناپایدار می‌شود؛ بنابراین، روابط در این میدان، نه بر پایه تعهدات پایدار و همیشگی، بلکه براساس همسویی موقتی شکل می‌گیرد. دراین میان، این روابط مصرفی تا زمانی تداوم می‌یابد که کارکرد هویتی یا جمعی خود را حفظ کند؛ باین‌حال، روابط سیال اکیپی تنها پیامد حضور جوانان در اکیپ‌ها نیست، بلکه خود نیز به ایجاد کنش ارتباطی و مقاومت اجتماعی جدید نیز منجر می‌شود؛ به‌عبارت‌دیگر روابط ناپایدار اکیپی امکان بازاندیشی مداوم هویتی را فراهم می‌سازد و از تثبیت جمعی جوانان جلوگیری می‌کند؛ بدین ترتیب این چرخه به‌طور مداوم در فضای خرده‌مقاومت فرهنگی بازتولید می‌شود. این امر سبب می‌شود که اکیپ به‌عنوان یک خرده‌میدان مقاومت فرهنگی باوجود سیالیت، به فضایی برای مقاومت فرهنگی و اجتماعی درمقابل نظم مسلط تبدیل شود.

شکل ۱- نظریه تجربی پژوهش

Fig 1- The substantive theory

منابع فارسی

واکاوی مفهوم روش و نظریه از دو منظر کمی و کیفی. روش‌شناسی علوم انسانی، ۲۵ (۹۸)، ۱-۲۸. <https://civilica.com/doc/965513/>

حجازی، ا.، و فرتاش، س. (۱۳۸۵). بررسی رابطه سبک‌های هویت و تعهد هویت با کیفیت دوستی. روان‌شناسی و علوم تربیتی، ۳۶ (۱-۲)، ۱۶۷-۱۸۴. https://journals.ut.ac.ir/article_25650_37ed9ad5c7cbb29afcb780e88a2cc4e3.pdf

دل‌آور، م.، احمدی، ح.، و حسینی، ح. (۱۳۹۱). اهداف، انتظارات و تجارب کسب‌شده در دوستی بین جوانان. جامعه‌شناسی زنان، ۳ (۲)، ۱۰۱-۱۰۶. <https://zaya.io/4binu>

رزمپور، م. (۱۴۰۳). دوستی و نقش آن در زندگی نوجوانان. سومین کنفرانس ملی مطالعات خانواده و مدرسه، بندرعباس. <https://civilica.com/l/169625/pgn-5>

رقیبی، م.، شجاعی، م.، مظاهری، م.، و کرمی، ا. (۱۳۹۶). مقایسه سبک‌های هویت و کیفیت دوستی در دانش‌آموزان دختر و پسر. مطالعات روان‌شناسی تربیتی،

ابراهیمی، س.، رحیمی، ع.، و طالبی، ر. (۱۴۰۱). مطالعه کیفی بسترها و پیامدهای دوستی‌های درهم‌تنیده در میان دختران: یک مطالعه نظریه زمینه‌ای. رویش روان‌شناسی، ۱۱ (۲)، ۱۶۸-۱۵۷.

<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.2383353.1401.11.2.13.2>

اشتراوس، ا.، و کوربین، ج. (۱۳۹۱). مبانی پژوهش کیفی، فنون و مراحل تولید نظریه زمینه‌ای (ابراهیم افشار، مترجم). نشر نی.

ایمان، م. (۱۳۹۱). روش تحقیق کیفی. پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.

باومن، ز. (۱۳۸۴). عشق سیال (عرفان ثابتی، مترجم). ققنوس.

پرویزی، س.، و احمدی، ف. (۱۳۸۵). گروه همسالان و سلامت نوجوان: یک پژوهش کیفی. علوم پزشکی فیض، ۱۰ (۴)، ۵۱-۴۶. <http://feyz.kaums.ac.ir/article-1-74-fa.html>

جورابچی، ک. (۱۳۹۸). روش، نظریه و نسبت میان آن دو؛

- Trans). Saffar Publishing. [In Persian]
- Delavar, M., Ahmadi, H., & Hosseini, H. (2012). Goals, expectations and experiences gained in friendships among youth. *Journal of Sociology of Women*, 3(2), 101-106. [In Persian] <https://zaya.io/4binu>
- Dunn, T. H., & Castro, A. (2012). Postmodern society and the individual: The structural characteristics of postmodern society and how they shape who we think we are. *The Social Science Journal*, 49(3), 352-358. <https://doi.org/10.1016/j.sosci.2012.02.001>
- Ebrahimi, S., Rahimi, A., & Talebi, R. (2022). Qualitative study of the ontexsts and the consequences of intertwined friendships among girls: A Grounded Theory study. *Rooyesh*, 11(2), 157-168. [In Persian] <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.2383353.1401.11.2.13.2>
- Giddens, A. (1992). *The Transformation of Love and Intimacy* (H. Chavoshian, Trans.). Parseh Book Publishing. [In Persian]
- Gruman, J. A., Schneider, F. W., & Coutts, L.M. (Eds). (2017). *Applied Social Psychology: Understanding and Addressing Social and Practical Problems*. SAGE Publications.
- Hejazi, E., & Fartash, S. (2006). The relation between identity styles commitment and the quality of friendship. *Journal of Psychology & Education*, 36(1-2), 167-184. [In Persian] https://journals.ut.ac.ir/article_25650_37ed9ad5c7cbb29afcb780e88a2cc4e3.pdf
- Iman, M.T. (2012). *Qualitative Research Methodology*. Research Institute of Hozeh and Qom. [In Persian]
- Jourabchi, K. (2019). Method, theory and their relationship: The evolution of the concept of method and theory based on two quantitative and qualitative perspectives. *Methodology of Social Sciences and Humanities*, 25(98), 1-28. [In Persian] <https://civilica.com/doc/965513/>
- Langheit, S., & Poulin, F. (2022). Developmental changes in best friendship quality during emerging adulthood. *Journal of Social and Personal Relationships*, 39(11), 3373-3393. <https://doi.org/10.1177/02654075221097993>
- Laursen, B., & Veenstra, R. (2021). Toward understanding the functions of peer influence: A summary and synthesis of recent empirical research. *Journal of Research on Adolescence*, 31(4), 974-994. <https://doi.org/10.1111/jora.12606>
- Markiewicz, E. (2019). *Third Places in the Era of Virtual Communities*. Studia Periegetica.
- Moradi, S., Ruhani, A., & Afshani, S. A. (2024). Social self-control among Junior University students in Transition to youth: A Contextual Theory. *Journal of Social Continuity and Change (JSCC)*, 2(2), 267-285. [In Persian] <https://doi.org/10.22034/jssc.2024.19711.1066>
- Oseikofi, N. (2012). Identity, fluidity, and groupism: ۱۴ (۲۶)، ۱۴۴-۱۲۳. <https://doi.org/10.22111/jeps.2017.3237>
- زارعی محمودآبادی، ع.، روحانی، ع.، افشانی، س.ع.، و موسوی، س.م. (۱۴۰۳). مردم‌نگاری انتقادی: یک ارزیابی نظری. *تداوم و تغییر اجتماعی*، ۳ (۱)، ۱۸۳-۲۰۲. <https://doi.org/10.22034/jssc.2023.19667.1065>
- سکاران، ا. (۱۳۹۹). روش‌های تحقیق در مدیریت (محمد صائبی و محمود شیرازی، مترجمان). مرکز آموزش مدیریت دولتی.
- علوی‌پور، س.م.، و بحرانی، م. (۱۳۸۸). همبستگی؛ پیوند صلح و دوستی. *حقوق بشر*، ۴ (۲)، ۴۰-۴۰. https://humanrights.mofidu.ac.ir/article_21252.html
- کرسول، ج. (۱۳۹۴). کاوش در طراحی کیفی و تحقیق: انتخاب از بین پنج رویکردها (روایت پژوهشی، پدیدارشناسی، نظریه بنیادی، قوم‌نگاری، مطالعه موردی) (حسن دانایی‌فرد و حسین کاظمی، مترجمان). صفار.
- گیدنز، آ. (۱۳۹۴). دگرگونی صمیمیت: جنسیت، عشق و اروتیسم در جوامع مدرن (حسن چاوشیان، مترجم). بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه.
- مرادی، ش.، روحانی، ع.، و افشانی، س.ع. (۱۴۰۲). خودمداری اجتماعی دانشجویان در گذار به جوانی: یک نظریه زمینه‌ای. *تداوم و تغییر اجتماعی*، ۲ (۲)، ۲۶۷-۲۸۵. <https://doi.org/10.22034/jssc.2024.19711.1066>

References

- Alavipour, S. M., & Bahrani, M. (2009). Solidarity; Syncretism of peace and friendship. *The Journal of Human Rights*, 4(2), 21-40. [In Persian] https://humanrights.mofidu.ac.ir/article_21252.html
- Bauman, Z. (2005). *Liquid Love* (E. Sabeti, Trans.). Ghoghnoos Publishing. [In Persian]
- Bennett, A. (2011). The post-subcultural urn: Some reflections 10 years on. *Journal of Youth Studies*, 14(5), 493-506. <https://doi.org/10.1080/13676261.2011.559216>
- Chao, G. T., & Moon, H. (2005). The cultural mosaic: A metatheory for understanding the complexity of culture. *Journal of Applied Psychology*, 90(6), 1128-1140. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.90.6.1128>
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing among Five Approaches* (H. S. Kazemi, & H. Danaeifard,

- <https://psycnet.apa.org/doi/10.1002/per.1965>
- Sekaran, U. (2020). *Research Methods for Business: A Skill-Building Approach* (M. Shirazi, & M. Saeibi, Trans.). Center for Public Management Education. [In Persian]
- Strauss, A., & Corbin, J. (2012). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory* (E. Afshar, Trans.). Ney Publication. [In Persian]
- Tarrant, M., North, A. C., & Hargreaves, D. J. (2001). Social categorization, self-esteem, and the estimated musical preferences of male adolescents. *The Journal of Social Psychology*, 141(5), 565–581. <https://doi.org/10.1080/00224540109600572>
- Tarrant, M. (2002). Adolescent peer groups and social identity. *Social Development*, 11(1), 110–123. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1111/1467-9507.00189>
- Tuckman, B. (1965). Developmental sequence in small groups. *Psychological Bulletin*, 63(6), 384–399. <https://doi.org/doi:10.1037/h0022100>
- Turkle, S. (2011). *Alone Together: Why We Expect More from Technology and Less from Each other*. Basic Books/Hachette Book Group.
- Vaida, S., & Şerban, D. (2021). Group development stages: A brief comparative analysis of various models. *Studia Universitatis Babeş-Bolyai Psychologia-Paedagogia*, 91–110. <https://doi.org/10.24193/subbpsychped.2021.1.05>
- Zarei Mahmoudabadi, A., Ruhani, A., Afshani, S., & Mousavi, S. (2024). Critical ethnography: A theoretical assessment. *Journal of Social Continuity and Change (JSCC)*, 3(1), 183-202. [In Persian] <https://doi.org/10.22034/jssc.2023.19667.1065>
- The construction of multiraciality in education discourse. *Review of Education, Pedagogy, and Cultural Studies*, 34(5), 245–257. <https://doi.org/10.1080/10714413.2012.732782>
- Parvizi, S., & Ahmadi, F. (2007). Adolescence health and friendships, a Qualitative study. *Feyz Medical Sciences*, 10(4), 46-51. [In Persian] <http://feyz.kaums.ac.ir/article-1-74-fa.html>
- Peretz, R. A., Luria, G., Kalish, Y., & Zohar, D. (2021). Safety climate strength: The negative effects of cliques and negative relationships in teams. *Safety Science*, 138, 105224. <https://doi.org/10.1016/j.ssci.2021.105224>
- Raghibi, M., Mazaheri, M., Shojaie, M., & Karami, A. (2017). A comparative study of identity styles and friendship quality among female and male students in Khash. *Journal of Educational Psychology Studies*, 14(26), 123-144. [In Persian] <https://doi.org/10.22111/jeps.2017.3237>
- Ramos, M., Danying, L., Matthew, R., Unaysah, M., Massey, D., & Miles, H. (2024). Variety is the spice of life: Diverse social networks are associated with social cohesion and well-being. *Psychological Science*, 35(6), 665-680. <https://doi.org/10.1177/09567976241243370>
- Razmpour, M. (2025). Friendship and its role in the lives of adolescents. *The Third National Conference on Family and School Studies*, Bandar Abbas. [In Persian] <https://civilica.com/l/169625/pgn-5/>
- Reitz, A. K., & Zimmermann, J., Hutteman, R., Specht, J., & Neyer, F. J. (2014). How peers make a difference: The role of peer groups and peer relations in personality development. *European Journal of Personality*, 28(3), 279–288.